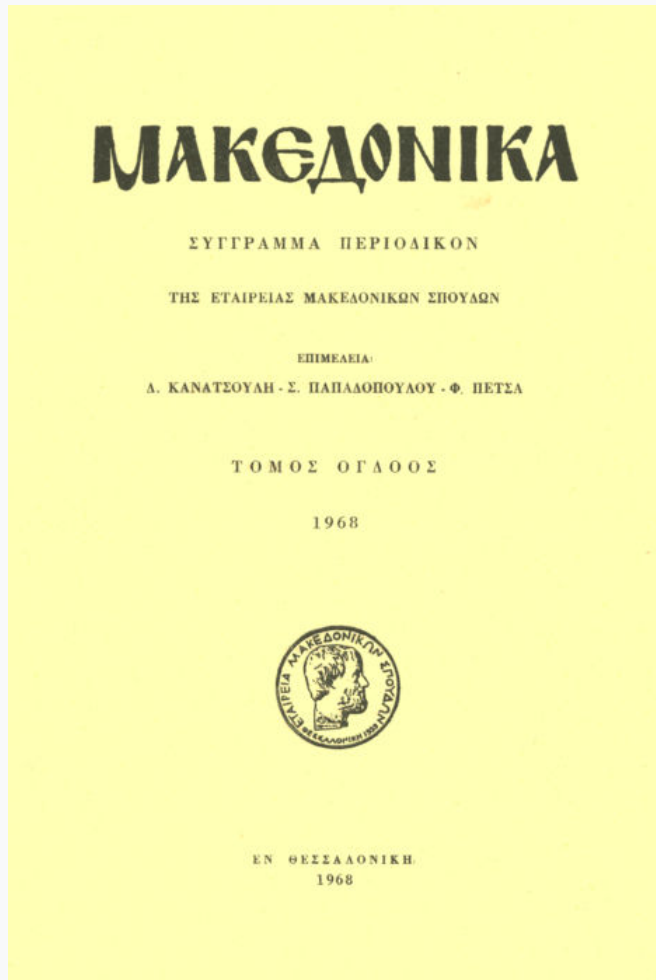

Μακεδονικά

Τόμ. 8, Αρ. 1 (1968)

Επίσημα έγγραφα του ελληνοτουρκικού πολέμου του 1897, προερχόμενα εκ των τουρκικών αρχείων της Μακεδονίας

Ιωάννης Κ. Βασδραβέλλης

doi: [10.12681/makedonika.302](https://doi.org/10.12681/makedonika.302)

Copyright © 2014, ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΑ

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Βασδραβέλλης Ι. Κ. (1968). Επίσημα έγγραφα του ελληνοτουρκικού πολέμου του 1897, προερχόμενα εκ των τουρκικών αρχείων της Μακεδονίας. *Μακεδονικά*, 8(1), 93–119. <https://doi.org/10.12681/makedonika.302>

ΕΠΙΣΗΜΑ ΕΓΓΡΑΦΑ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ
ΤΟΥ 1897, ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΑ ΕΚ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΙΚΩΝ ΑΡΧΕΙΩΝ
ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ

Α. ΕΙΣΑΓΩΓΗ

1. Τα δημοσιεύμενα ἐν μεταφράσει 29 ἀνέκδοτα τηλεγραφήματα τῶν τουρκικῶν ἀρχῶν Θεσσαλονίκης, Βεροίας, Ἐλασσῶνος κ.λ. προέρχονται ἐκ Βεροίας. Ἀναφέρονται εἰς τὸν ἀτυχῆ διὰ τὴν Ἑλλάδα πόλεμον τοῦ 1897, αἱ δὲ παρεχόμενα σημαντικαὶ πληροφορίαι διὰ τὴν ἱστορουμένην ἐποχὴν ἀποτελοῦν ἐπισήμους πηγὰς διὰ τὸν ἑλληνοτουρκικὸν πόλεμον.

Ὁ ἄκαιρος ἐκεῖνος πόλεμος ὑπὸ κυβέρνησιν ἄκριτον, παρασυρθεῖσαν ἀπὸ στοιχεῖα ἀνεύθυνα, ζητοῦντα τὴν ἐφαρμογὴν μεγαλοπράγμονος ἐθνικῆς πολιτικῆς εἰς ἐποχὴν καθ' ἣν οὐδεμία εἶχε συντελεσθῆ προετοιμασία, κυρίως εἰς τὰ ἀφορῶντα εἰς τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὸν ἀνεφοδιασμὸν τοῦ ἐθνικοῦ στρατοῦ, ὠδήγησεν τὴν Ἑλλάδα εἰς σύγκρουσιν μετὰ τῆς ἰσχυρῶς ὀργανωμένης Ὄθωμανικῆς Αὐτοκρατορίας, μὲ τὰ γνωστὰ δυσάρεστα ἀποτελέσματα.

Οἱ ἱστορικοὶ ἐρευνῆται μελετῶντες τὴν περιπέτειαν ἐκείνην διερωτῶνται, πῶς εὐρέθησαν πολιτικοὶ ἄνδρες εἰς τὸν τόπον αὐτὸν νὰ ἀναλάβουν τὴν εὐθύνην τῆς κηρύξεως ἐνὸς ἄφρονος πολέμου, ἀλλὰ καὶ πῶς ἡ ἀνωτάτη στρατιωτικὴ μας ἡγεσία ἐπωμίσθη τὸ βᾶρος τῆς διεξαγωγῆς αὐτοῦ τοῦ πολέμου ἄνευ καὶ τῆς στοιχειώδους εἰσέτι προπαρασκευῆς. Εἰς τί ὠφέλησεν ἡ ἐγνωσμένη ἀνδρεία τοῦ Σμολένσκι, τοῦ Μαυρομιχάλη, τοῦ Τερτίπη καὶ ἄλλων τινῶν διοικητῶν μικροτέρων στρατιωτικῶν μονάδων, ὅταν τὸ Γενικὸν Ἐπιτελεῖον ἐστερεῖτο ἀνδρῶν δυναμένων νὰ ἐκτιμήσουν ὀρθῶς τὴν ἀναλαμβάνομένην πολεμικὴν περιπέτειαν; Τοιουτοτρόπως ἡ Ἑλλάς, ἐκτὸς τῆς διεθνοῦς ἀνυποληψίας εἰς ἣν περιέστη τότε, ἐξηναγκάσθη νὰ δεχθῆ δυσμενῆ διαρρῦθμισιν τῶν θεσσαλικῶν μεθοριακῶν συνόρων καὶ ἐπιβολῆν διεθνοῦς οἰκονομικοῦ ἐλέγχου δεσμεύοντος τὰς κυριωτέρας δημοσίας προσόδους αὐτῆς.

Ἡ κατάστασις ὁμως αὐτὴ ὠδήγησε μετὰ τινα ἔτη τὸν ἐθνικὸν μας στρατόν, ὅστις περισσότερον παντὸς ἄλλου ἐδοκιμάσθη ἐκ τοῦ ἀτυχήματος τούτου, εἰς τὴν στρατιωτικὴν ἐπανάστασιν τοῦ Γουδι (1909), τὸν παραμερισμὸν τῶν ἀνικάνων καὶ διεφθαρμένων ἐν πολλοῖς πολιτικῶν ἀνδρῶν καὶ τὴν ἐξυγίανσιν τῆς διοικήσεως τοῦ Κράτους, ἧτις καὶ ὠδήγησεν εἰς τοὺς νικηφόρους πολέμους τοῦ 1912 - 1913.

2. Ἐν μεγίστῃ συντομίᾳ τὸ ἱστορικὸν τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου τοῦ 1897 ἔχει ὡς ἑξῆς:

Μετὰ τὴν πῶσιν τῆς κυβερνήσεως Τρικούπη κατὰ τὰς ἐκλογὰς τοῦ Ἄ-

πριλίου 1895 ἀνήλθεν εἰς τὴν ἀρχὴν ἡ Κυβέρνησις Θ. Δηλιγιάννη, ἡ ὁποία παραπαίουσα καὶ ἄνευ οὐσιαστικοῦ προγράμματος, ἀλλὰ καὶ ἐκβιαζομένη ὑπὸ τῆς λιαν ἰσχυρᾶς ὀργανώσεως τῆς Ἐθνικῆς Ἐταιρείας, κατέλαβε δι' ἰσχυρῶν στρατιωτικῶν δυνάμεων τὴν Κρήτην κατὰ μῆνα Φεβρουάριον τοῦ ἔτους 1897 ἄνευ κηρύξεως πολέμου. Καὶ ἡ μὲν Κρήτη, ἥτις εἶχεν ἐπανάστασιν κατὰ τῶν Τούρκων, ἐπέτυχε διὰ τοῦ ἡρωϊσμοῦ τῶν τέκνων τῆς καὶ τῆς ἐνισχύσεως τὴν ὁποίαν ἔλαβε παρὰ τῆς μητρὸς Ἑλλάδος τὴν ἀνακήρυξιν τῆς εἰς Ἠγεμονίαν, ἀλλ' ἡ ἀντιπολίτευσις ἐχαρακτήρισε, ἐπιπολαίως φερομένη, τὴν λύσιν ὡς προδοτικὴν καὶ ἐκβίασασα ποικιλοτρόπως τὴν Κυβέρνησιν, ἰδίως διὰ τῆς πανισχύρου Ἐθνικῆς Ἐταιρείας, ἔπεισεν αὐτὴν νὰ κηρύξῃ τὸν πόλεμον κατὰ τῆς Τουρκίας παρὰ τὴν ἀντίθεσιν τοῦ σώφρονος βασιλέως Γεωργίου τοῦ Α'.

Τὴν 5 Ἀπριλίου 1897 ἤρξαντο αἱ ἐχθροπραξίαι τόσον ἐπὶ τῶν Μακεδονικῶν ὄσων καὶ ἐπὶ τῶν Ἠπειρωτικῶν συνόρων μὲ ἀσημάντους τινὰς ἐπιτυχίας, ἀλλ' οἱ Τούρκοι, ἀρτίως ὀργανωμένοι, ἐνήργησαν τὴν 11 Ἀπριλίου γενικὴν ἀντεπίθεσιν καὶ ἠνάγκασαν τὰ ἑλληνικὰ στρατεύματα εἰς ὑποχώρησιν. Τὴν νύκτα τῆς 11 Ἀπριλίου ἡ Λάρισα ἐξεκενώθη καὶ τὸ κύριον σῶμα τοῦ στρατοῦ ὑπὸ τὸν διάδοχον Κωνσταντῖνον συνεκεντρώθη εἰς Φάρσαλα. Εἰς τὰς Ἀθήνας ἐγένοντο θορυβῶδη συλλαλητήρια, ἡ δὲ Κυβέρνησις ἐξηναγκάσθη εἰς παραίτησιν μὲ διάδοχον τὴν Κυβέρνησιν Δ. Πάλλη, ἥτις ἔσπευσεν, εἰς μάτην ὅμως, νὰ ζητήσῃ ἀνακωχὴν. Οἱ Τούρκοι τὴν 17 καὶ 18 Ἀπριλίου ἐπετέθησαν κατὰ τοῦ Βελεστίνου καὶ ἀρχικῶς μὲν ἀπεκρούσθησαν, ἐν τέλει ὅμως διετάχθη γενικὴ ὑποχώρησις ἐπὶ τῆς νέας ἀμυντικῆς γραμμῆς Δομοκοῦ - Ἀλμυροῦ, ἀλλὰ παρὰ τὰς ἐλπίδας συγκρατήσεως τῶν Τούρκων, ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς ὑπεχώρησεν ἐκ νέου πρὸς τὴν πεδιάδα τῆς Λαμίας, ἥτις καὶ θὰ κατελαμβάνετο, ἂν δὲν ἐπενέβαινεν ὁ τσάρος Νικόλαος πρὸς τὸν σουλτάνον Χαμῆτ κατόπιν παρακλήσεως τοῦ βασιλέως Γεωργίου.

Ἡ κατόπιν διαπραγματεύσεων ὑπογραφεῖσα τὴν 22-24 Δεκεμβρίου 1897 εἰρήνην κατεδίκασε τὴν Ἑλλάδα, πλὴν τῆς συνοριακῆς εἰς βάρος τῆς διαρρυθμίσεως, καὶ εἰς τὴν πληρωμὴν ἀποζημιώσεως ἐκ 4 ἑκατομμυρίων τουρκικῶν λιρῶν, τὸ ποσὸν δὲ τοῦτο ἐξευρέθη διὰ δανείου.

3. Τὰ δημοσιεύμενα ἐνταῦθα τηλεγραφήματα τῆς τουρκικῆς διοικήσεως ἀκολουθοῦν τὴν χρονολογικὴν σειρὰν ἀπὸ τῆς κηρύξεως τοῦ πολέμου (5 Ἀπριλίου 1897) μέχρι τῆς ὑπογραφῆς τῆς ἀνακωχῆς (22 Μαΐου 1897).

Τὸ περιεχόμενον τῶν τηλεγραφημάτων τούτων δὲν εἶναι εὐνοϊκὸν διὰ τε τὴν πολιτικὴν καὶ στρατηγικὴν ἡγεσίαν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι οὐδὲν πρέπει νὰ ἀποκρύπτωμεν. Μόνον νὰ διδασκώμεθα ἐκ τῶν παθημάτων μας καὶ τῆς ἐθνικῆς συμφορᾶς καί, αἰρόμενοι ὑπεράνω προσώπων καὶ γεγονότων, νὰ ἀντικρύζωμεν τὸ μέλλον μὲ φρόνησιν καὶ αἰσιοδο-

ξίαν ἔχοντες κατὰ νοῦν ἐκείνην τὴν περίφημον καὶ ἐπιγραμματικὴν ρῆσιν τοῦ βιογράφου τῶν συγχρόνων μεγάλων ἀνδρῶν, τοῦ Γερμανοῦ ἱστορικοῦ καὶ κριτικοῦ Emil Ludwig, ὅστις ἠπόρει «πῶς εἰς τὴν Ἑλλάδα ἢ ὅποια ἔσται-
 λεν εἰς τὸν Γολγοθᾶν τοῦ μαρτυρίου ἓνα Σωκράτην, ἓνα Φειδίαν, ἓνα Φακίω-
 να, ἓνα Μιλτιάδην, εὐρέθησαν πολιτικοὶ ἄνδρες οἱ ὅποιοι ἐτόλμησαν χωρὶς
 φρόνησιν νὰ ἀναλάβουν ὑψηλὰ ἀξιώματα κ.λ.».

Β. ΤΑ ΕΓΓΡΑΦΑ

Ι

Ἐριθμ. 5145

Ἐν τὶ γ ρ α φ ο ν

Καθιστῶμεν γνωστὸν εἰς ὑμᾶς ὅτι, καθ' ἃ ἐγνώρισε διὰ τηλεγραφημά-
 των του τὸ ἀρχηγεῖον τῆς ἐν Ἑλλάσῳ ἀυτοκρατορικῆς στρατιᾶς, οἱ Ἕλληνες,
 τὴν νύκτα τοῦ Σαββάτου τῆς 2ης τρέχοντος μηνὸς Ἀπριλίου, ὑπερβάντες ἐκ
 πολυαριθμῶν σημείων τὰ αὐτοκρατορικὰ σνόρα διὰ μεγάλης δυνάμεως
 τακτικοῦ στρατοῦ¹ ἤρξαντο πολέμου καθ' ἡμῶν, ἡ δὲ μάχη συνεχίζεται
 καὶ νῦν ἔτι, τῶν Ἑλλήνων ποιουμένων καὶ χρῆσιν τοῦ πυρὸς τῶν τηλεβόλων
 των. Ἡ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως, κατ' ἀντίθεσιν παντὸς κανόνος
 τοῦ διεθνοῦς δικαίου ἀποστολὴ στρατοῦ εἰς Κρήτην, αἱ πολεμικαὶ τελευταίως
 ἐν τοῖς συνόροις ἡμῶν προετοιμασίαι τῆς, ἡδὴ δὲ καὶ ἡ ἔναρξις ἐχθροπραξιῶν
 καθ' ἡμῶν, καθ' ὃν χρόνον τὸ ἡμέτερον ὑψηλὸν Κράτος, πρὸς διατήρησιν τῆς
 εἰρήνης καὶ ἡσυχίας του, μηδεμιᾶς ἐφείσθη μέχρι σήμερον προσπαθείας,
 ἐπέβαλον ἀμοιβαίως ἡμῖν τὴν ἀνάγκην ἐκτελέσεως τῶν ἐνδεικνυμένων
 στρατιωτικῶν ἐνεργειῶν, διὰ τὴν διαφύλαξιν τῶν δικαιωμάτων καὶ τῆς ἀκε-
 ραιότητος τῆς κραταιᾶς ἡμῶν αὐτοκρατορίας ἀπὸ πάσης διαταράξεως. Δι' ὅ,
 τῆς εὐθύνης τοῦ πολέμου βαρυνούσης ἀκεραίως τὴν Ἑλληνικὴν Κυβέρνησιν,
 ἀποφάσει τοῦ Ἐπιφυλακικοῦ Συμβουλίου καὶ αἰτηθείσης τῆς ἀδείας, ἐξεδόθη

1. Τὸ Ἑλληνικὸν Γενικὸν Ἐπιτελεῖον Στρατοῦ, ἐκ τῆς μελέτης τοῦ ὅλου θέματος, ἀποδεικνύεται ὅτι ἤτο ἀπάρاسκευον δι' ἐπίθεσιν κατὰ τῆς Τουρκίας. Παρεσῶρθη καὶ αὐτό, ὡς μὴ ὄφειλε, ἐκ τῶν ἀνευθύνων «πολεμοχαρῶν» τῆς λεγομένης Ἐθνικῆς Ἐταιρείας καὶ σχηματίσαν προχειρῶς δύο μεραρχίας ἔλλειπεις ἔθεσε ταύτας ὑπὸ τὸν ὑποστράτηγον Μακρῆν καὶ τὸν συνταγματάρχην τοῦ πεζικοῦ Μαυρομιχάλην. Τὴν ἀρχικὴν ἐπίθεσιν ὁμως, ἀνοργάνωτον ἐν εἴδει κλεφτοπολέμου, κατὰ τῶν τουρκικῶν μεθοριακῶν σταθμῶν καὶ φυλακίων τῆς περιοχῆς Νεζερού-Ἐλασσάνου, ἀνέλαβον τμηματὰ τινὰ ἐθελοντικά, διατελοῦντα ὑπὸ τὴν ἐπήρειαν τῶν ὑπερπατριωτῶν τῶν ὀργανωσάντων τὰς ματαιοδόξους καὶ θορυβώδεις ἐπιδείξεις εἰς τὰς πλατείας τῆς πρωτεύουσας καὶ ἅτινα τελικῶς παρέσυραν εἰς τὴν ἐπίθεσιν καὶ τὰ μεθοριακὰ στρατιωτικὰ φυλακία μας.

παρὰ τῆς Αὐτοῦ Χαλιφικῆς Μεγαλειότητος αὐτοκρατορικὸν φερμάνιον, δι οὗ ἐδόθησαν ὀριστικαὶ διαταγαὶ παρὰ τοῦ Ὑψηλοῦ Ὑπουργείου τῶν Στρατιωτικῶν, πρὸς τὸν ὡς εἴρηται ἀρχηγόν, ὅπως ἐπισπεύσῃ τὴν ὑπὸ τῆν θείαν ἀρωγὴν ἐπικαλουμένον αὐτοκρατορικῷ στρατοῦ ἐκτέλεσιν πάσης ἀμυντικῆς ἢ ἐπιθετικῆς πολεμικῆς ἐνεργείας.

Καϊμακάμην Βερούας

Κοινοποιοῦμεν ὑμῖν αὐτούσιον τὸ ἀνωτέρω παρατιθέμενον ὑψηλὸν τηλεγράφημα περὶ τῆς δι' αὐτοκρατορικῷ φερμανίου ἀναθέσεως ἐντολῆς τῷ ἐν Ἐλασσῶνι αὐτοκρατορικῷ στρατῷ, ὅπως θεία συναρωγῇ προβῇ εἰς πολεμικὰς ἐνεργείας.

Τῆ 5ῃ Ἀπριλίον 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Μετὰ τὴν εἰς τὸ μουνδριλίκι ἀντιγραφὴν του διαβιβάζεται πρὸς τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον.

Τῆ 6ῃ Ἀπριλίον 1313, ἀριθμ. καταχωρήσεως 69.

Ἐγγραφῇ πρὸς τὸ μουνδριλίκι.

Ἀριθμ. 40.

Τὸ Ὑψηλὸν τοῦτο τηλεγράφημα ἀνεγνώσθη ἐν τῷ Διοικητικῷ Συμβουλίῳ, ἀναπεμφθεῖσάν τῷ Ὑψίστῳ δεήσεων ὅπως τῇ ἀρωγῇ του καὶ βοηθείᾳ τοῦ Προφήτου ἡμῶν ἐπελεύσῃται ἐπιτυχία καὶ νίκη.

Διαπιστωθείσης δὲ καὶ τῆς ἐν ὑποσημειώσει κοινοποιήσεως αὐτοῦ εἰς τὸ μουνδριλίκι, ἀπεφασίσθη ἢ ἐν τοῖς ἀρχείοις φύλαξις του.

Τῆ 7ῃ Ἀπριλίον 1313 (1897)

Τ. Σ. Π. Ρ. Διοικητικὸν Συμβούλιον Ὑποδιοικήσεως Βερούας.

Φυλαχθῆτω τῆ 7ῃ Ἀπριλίον 1313 (1897).

2

Ἀριθμ. 5439

Καϊμακάμην Βερούας

Ἐντολῇ τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν, γνωρίζομεν ὑμῖν, ὅτι ἐπειδὴ ἢ ὑπὸ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως ἔναρξις καταστροφικῶν κατὰ τοῦ Ὑψηλοῦ ἡμῶν Κράτους ἐνεργειῶν, συνεπήγαγε τὴν διακοπὴν τῶν εἰρηκῶν μεταξὺ τῶν δύο χωρῶν σχέσεων καὶ κατέστησεν ἀναγκαίαν, κατὰ τοὺς διεθνεῖς κανόνας, τὴν ἀνάκλησιν τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐν Ἀθήναις Αὐτοκρατορικῆς μας πρεσβείας καὶ τῶν ἐν Ἑλλάδι προξένων τοῦ Ὑψηλοῦ ἡμῶν

Κράτους, ὡς καὶ τὴν ἐπιστροφὴν τοῦ προσωπικοῦ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνικῆς Πρεσβείας καὶ τῶν ἀνὰ τὰ αὐτοκρατορικά βιλαέτια τῆς Χώρας Ἑλλήνων Προξένων, καὶ τῷ μὲν ἐν Ἀθήναις πρέσβει τῆς κραταιᾶς ἡμῶν Αὐτοκρατορίας ἐδόθη ἐντολὴ πάραυτα ἐπιστροφῆς του μετὰ τοῦ προσωπικοῦ τῆς πρεσβείας καὶ τῶν προξένων, τῷ δὲ ἐν Κωνσταντινουπόλει Ἑλληνι πρεσβευτῇ ἐπετροπή καὶ αὐτῷ ἡ ἐπιστροφή του, οἱ ἀνὰ τὰ αὐτοκρατορικά μας βιλαέτια Ἑλλήνες πρόξενοι καὶ οἱ ὑπάλληλοι αὐτῶν, οὐδεμίαν ἔχουσι ἐπίσημόν τινα ιδιότητα καὶ συνεπῶς ὡς τοιοῦτοι νὰ τυγχάνωσιν ἀναλόγον παρ' ὧμῶν συμπεριφορᾶς.

Τῆ 7ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)
Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Ριζά

Μετὰ τὴν δέουσαν κοινοποίησίν του πρὸς τὸ μουνδριλίκι, διαβιβάζεται το παρὸν πρὸς τὴν εἰδικὴν ἐπιτροπὴν.

Τῆ 8ῃ Ἀπριλίου 1313, ἀριθμ. καταχωρήσεως 77.

Ἐκοινοποιήθη τῇ 8ῃ τοῦ αὐτοῦ ἀριθμ. 65.

Ἀναφέρομεν ὅτι ἐνταῦθα Ἑλληνας πρόξενος καὶ ἐμπορικὸς πράκτωρ ὡς καὶ ὑπάλληλοι αὐτῶν δὲν ὑπάρχουσι.

Τῆ 8ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)
Ὁ Πρόεδρος τῆς Ἐπιτροπῆς
(Τ. Σ.) Ἐσσεῖντ Σουλεϊμὰν Κεμαλεδδίν

3

Ἀριθμ. 5640

Ἀ ν τ ἰ γ ρ α φ ο ν

Κατ' ἐπισήμους ἐπιτοπίους ἀνακοινώσεις, γνωρίζομεν ὧμῖν, ὅτι χθὲς ἐκ τῶν ἐπὶ τῆς πολεμικῆς γραμμῆς εὐρισκομένοι καὶ τὴν ἀρωγὴν τοῦ Ὑψίστου ἐπικαλουμένων αὐτοκρατορικῶν μεραρχιῶν, ἡ μὲν πρώτη μεραρχία περιέσφιξε ἀρκετὰ καλὰ τὸν ἐχθρὸν ἐν ἧ θέσει εὐρίσκετο οὗτος, αἱ δὲ 2α καὶ ἡ 4η μεραρχία, ὑπὸ τὴν ὑπὸ ἐπιτυχίων στεφομένην πάντοτε αἰγίδα τῆς Αὐτοῦ Μεγαλειότητος, κατέλαβον διευκολυνούσας τὰς στρατιωτικὰς μας ἐνεργείας κομποπόλει¹ καὶ τὸ μεγαλύτερον τμήμα τῆς διόδου Μελοῦνα, κατέστρεψαν

1. Ἀρχηγὸς τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, με ἔδραν τὴν Ἐλασσόνα, ἦτο ὁ ἀντιστράτηγος Ἐτέμ πασᾶς, ὅστις, ἅμα τῇ προσβολῇ τῶν τουρκικῶν φυλακίων, διέταξεν ἀντεπιθεῖν διὰ δύο καλῶς ὀργανωμένων τουρκικῶν μεραρχιῶν.

Ἡ ἐναρξὶς τῆς ὑποχωρήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ ἐγένετο τὴν δευτέραν ἡμέραν τῆς τουρκικῆς ἀντεπιθέσεως. Τὴν 11 Ἀπριλίου ὁ ἐχθρὸς εἶχε καταλάβει τὸν αὐχένα τῆς Μελοῦνας, ἐξ ἧς διέρχεται ἡ πρὸς Λάρισαν κεντρικὴ ὁδός, καὶ ἐχώρει περαιτέρω, ἄνευ σχεδὸν συστηματικῆς καὶ ὀργανωμένης ἀντιστάσεως καὶ μαχῶν ὀπισθοφυλακῆς.

δὲ καὶ κατέλαβον τέσσαρα ὄχρωμάτα. Ἡ μεραρχία Κόσκοι ἰμύνεται ἐπὶ τῶν γραμμῶν τῆς, καίτοι ἐν τῇ περιοχῇ ταύτῃ δύο ὑψόμενα περιήλθον εἰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, βασίμως ἐλπίζεται ὅτι καὶ ταῦτα θεία βοήθεια θὰ ἀνακαταληφθῶσι.

Κατ' ἔγγραφον ἔκθεσιν τῆς αὐτοῦ Ἐξοχότητος τοῦ στρατάρχου Ἐδχέμ πασᾶ, ἀρχηγοῦ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ Ἐλασσῶνος, ληφθεῖσαν τὴν ἐσπέραν τῆς χθές, γνωρίζομεν ἡμῖν, ὅτι ἡ δόξα καὶ ὁ θρίαμβος, τὸν ὁποῖον τῇ ἀρωγῇ τοῦ Ὑψίστου Θεοῦ, καὶ τῇ ὑπὸ ἐπιτυχίων πάντοτε στεφομένη αἰγίδι τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος, ἀπέκτησε καὶ ἐπέτυχε ὁ ἐν Ἐλασσῶνι αὐτοκρατορικὸς στρατός, εἶναι λαμπρά. Μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν ὀλοσχερῶς δεσποζόντων τοῦ Τυρνάβου σημείων, οἱ Ἕλληνες, λόγῳ τοῦ μεγάλου τρόμου τὸν ὁποῖον προξενεῖ αὐτοῖς ἡ ὀρμὴ καὶ ἡ ἀνδρεία τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἤρξαντο ἐκκενοῦντες ἐν μέρει τὰς ὄχρωμασθας θέσεις των καὶ ὀπισθοχωροῦν, βασίμως δὲ ἐλπίζεται ὅτι αἱ ἀδριανὰ ἐνέργεια θὰ ὄσιν, θεία βοήθεια, ἔτι μᾶλλον θριαμβευτικά καὶ νικηφόρα.

Κατὰ τηλεγραφικὴν ἔκθεσιν, ληφθεῖσαν παρὰ τοῦ ἀρχηγείου τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατιωτικοῦ σώματος Ἰωαννίνων, καθιστῶμεν ἡμῖν γνωστόν, ὅτι κατὰ τὴν ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος ἐκ τῶν φρουρίων τῆς Πρεβέζης γενομένην ἀπάντησιν διὰ βολῶν εἰς τὰ τὴν Πρεβέξαν βομβαρδίσαντα 14 πολεμικὰ ἑλληνικὰ σκάφη, ἐκ τῶν ὁποίων τὰ μὲν 7 προήλθον ἐκ τῆς κατευθύνσεως τῆς Ἁγίας Μάρας, τὰ λοιπὰ δὲ ἐκ τοῦ κόλπου τῆς Ἄρτης, βλήματα πυροβολικοῦ τῶν 15, ριφθέντα ἐκ τῶν ὄχρωμάτων Χαμιδιὲ καὶ Γενῆ-Καλιὰ ἔπληξαν τὰ ἐχθρικά πολεμικά. Ἡ ἔκτασις τῆς φθορᾶς αὐτῶν δὲν ἐγνώσθη. Κατὰ τὴν ἐπὶ 4,30 ὥρας διαρκέσασαν ταύτην ἐπιχείρησιν, δόξα τῷ θεῷ, οὐδεμίαν ἔσχομεν ἀπώλειαν.

Ἄπασαι αἱ ληφθησόμενα σπονδαῖα πληροφοροῖα περὶ τῶν πολεμικῶν γεγονότων ἀνακοινωθήσονται τῷ κοινῷ μὲ τὴν σειρὰν των.

Συνεπῶς πᾶσαι αἱ ἀντίθετοι πρὸς αὐτὰς γενησόμενα τυχὸν διαδόσεις, οἷοθεν νοεῖται, ὅτι εἶναι ἀναληθεῖς καὶ ἀβάσιμοι.

Καϊμακάμην Βερούας

Κοινοποιοῦμεν ἡμῖν τὰ ἀνωτέρω παρατιθέμενα ἀντίγραφα τεσσάρων παρὰ τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἀφικθέντων τηλεγραφημάτων διὰ τὰς κατὰ τοῦ ἐχθροῦ νίκας τοῦ ἐν Ἐλασσῶνι θριαμβευτοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος.

Τῇ 8ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Μετὰ κοινοποίησιν εἰς τὸ μονδριλίκι φυλαχθήτω.

τῇ 9ῃ τοῦ αὐτοῦ.

κατεχωρήθη ἀριθμ. 84. Ἐγγραφή τῇ 10 Ἀπριλίου 1313. Ἀριθμ. 66

4

Ἀριθμ. 5543

Καϊμακάμην Βεροίας

Ἐπὶ τοῦ Σεβαστοῦ Ἐπιμετροῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ἐγένετο ἡμῖν ὄλιος ἰδιαίτερα σύστασις, ὅπως κατὰ τὴν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἄφιξιν τοῦ εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατὸν τῆς Ἑλλάδος μεταβαίνοντος κυρίου Σμῖθ Μπάρνερντ, μέλους τοῦ Κοινοβουλίου τῆς Ἀγγλίας, διευκολύνωμεν τὸ ταξιδίον του διὰ τῆς παροχῆς αὐτῷ πλήρους ἀνάσεως καὶ ἀσφαλείας, δεδομένου ὅτι οὗτος τυγχάνει ἐκ τῶν ὑμνητῶν τῆς κραταιᾶς ἡμῶν Ἀυτοκρατορίας¹. Ἐπειδὴ δὲ οὗτος ἀφίχθη τὴν ἐσπέραν τῆς χθὲς ἐνταῦθα μετὰ τοῦ υἱοῦ του καὶ διὰ τῆς ἀδριανῆς ἀμαξοστοιχίας ἢ ἀναχωρήσει διὰ Βέροιαν, ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ὅπως, διὰ τὴν εἰς τὸ στρατηγεῖον τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ ἀσφαλῆ αὐτοῦ ἀποστολὴν, προβῆτε εἰς τὴν λήψιν πάντων τῶν πρὸς τοῦτο δεομένων, ὡς δηλονότι χορηγήσεως αὐτῷ συνοδείας στρατιωτῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ χωροφυλάκων, ἀναφέρητε δὲ ἡμῖν περὶ τε τῆς ἐκεῖσε ἀφίξεως καὶ ἀποστολῆς αὐτοῦ.

Τῇ 8ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Πρὸς τὰς διοικήσεις Χωροφυλακῆς καὶ Ἀστυνομίας.

Τῇ 8ῃ τοῦ αὐτοῦ. Ἀριθμ. καταχωρήσεως 79.

Ἀναφέρω εὐσεβάτως ὅτι ὁ εἰρημένος κύριος Σμῖθ, ἀφιχθεὶς ἐνταῦθα τὴν 2αν ὥραν τῆς νυκτός, ἀνεχώρησε τὴν 7ην ὥραν τῇ συνοδείᾳ τοῦ ἐκ Θεσσαλονίκης ἐλθόντος ἀνθυπολοχαγοῦ τοῦ ἵπικοῦ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ Ρακὴ μπέη καὶ δύο ἐπίππων χωροφυλάκων.

Ἐγγραφή τῇ 9ῃ Ἀπριλίου τοῦ ἔτους 1313.

(Τ. Σ.) Διοίκησης Χωροφυλακῆς Ἐπιμετροῦ Βεροίας.

1. Ἡ ἐχθρική στάσις μεγίστης μερίδος τοῦ ἀγγλικοῦ τύπου τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ἦτο χαρακτηριστικὴ τῶν διαθέσεων τῆς ἀγγλικῆς πολιτικῆς.

Ἄριθμ. 5840

Ἀντίγραφον

Κατὰ ληφθείσας ἀπὸ τὸ θέατρον τῶν ἐπιχειρήσεων ἐπίσημος πληροφορία, ἀνακοινοῦνται ὑμῖν, ὅτι κατὰ τὰς χθεσινὰς στρατιωτικὰς ἐνεργείας κατελήφθη τὸ χωρίον Κούτσουβα (Γκούτσουβα;). Ὅτι μετὰ μάχην διαρκέσασαν μέχρι τῆς 11,30 ὥρας, διεξαχθεῖσαν ὑπὸ τῆς μεραρχίας τοῦ Μεσέτ πασᾶ, ἐναπέμεινεν εἰς χεῖρας τοῦ ἐχθροῦ, δεσπόζον τῆς πεδιάδος Λαρίσης, ἐν μόνον μικρὸν ὕψωμα, ἐκ τοῦ ὁποίου ὁμως ἡ ἐντὸς μιᾶς ὥρας ἀπώθησις τοῦ ἐχθροῦ τυγχάνει βεβαία δεδομένου ὅτι τὸ ὕψωμα τοῦτο ἐκ τριῶν μερῶν ἔχει περικυκλωθῆ ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἐπὶ δὲ τοῦ δεσπόζοντος αὐτοῦ ὑψώματος Πουρναρί ἐποθετήσαν τηλεβόλα. Προσέτι δέ, κατὰ τὴν γενομένην ἐκεῖ μάχην, συνελήφθησαν ἔνδεκα αἰχμάλωτοι καὶ πολλὰ πολεμοφόδια, σιγηναὶ καὶ ἄλλα. Εἰς τὴν Γιάδζουζα περιῆλθον εἰς χεῖράς μας λάφυρα, πολεμοφόδια καὶ ἄλλα. Εἰς τὸ μέρος τοῦ Λούρου, κατὰ τὴν ἀπὸ πρωῆς μέχρι τῆς ἑσπέρας λαβοῦσαν χώραν μάχην, οἱ Ἕλληνες, καίτοι ἐκ τινος πλευρᾶς προσεπάθησαν νὰ ἐπιτεθοῦν, θεῖα ὁμως ἀρωγῇ ἀπεκρούσθησαν, μὴ παρασχεθέντος αὐτοῖς χρόνου πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ σκοποῦ των.

Καϊμακάμην Βεροίας

Κοινοποιεῖται τὸ ἀνωτέρω παρατιθέμενον ἀντίγραφον τοῦ παρὰ τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν ληφθέντος ἀπὸ 7 Ἀπριλίου 1311 τηλεγραφήματος περὶ τῶν θριάμβων τοῦ ἐν Ἐλασσῶνι αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ.

Τῆ 9ῃ Ἀπριλίου 1313
Ὁ βαλῆς Θεσσαλονίκης
Ριζὰ

Νὰ σταλῆ πρὸς τὸ μουδιρλίκι.

τῆ 10 τοῦ αὐτοῦ. Ἐγγραφὴ τῆ 10 Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ἄριθ. καταχωρήσεως 85.

Ἄριθμ. 5777

Καϊμακάμην Βεροίας

Προκειμένου μὲ τὴν ἀδριανὴν ἀμαξοστοιχίαν νὰ ταξειδέουσιν μεταβαίνοντες εἰς τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατὸν Ἐλασσῶνος ὁ βαρώνος Ἔστεν, ταγματάρχης τοῦ ἵππικοῦ τῆς Γερμανίας, καὶ ὁ φὸν Ντερνάχμερ, ἀνταποκριτὴς τῆς

ἐφημερίδος («Ἐφημερίς τῆς Κολωνίας») ¹, ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ὅπως κατὰ τὴν ἐκείσε ἀφίξιν των τόχωσι παρ' ὑμῶν τῆς αὐτῆς μὲ τοὺς ἄλλους ἀνταποκριτὰς μεταχειρίσεως, πρὸς διασφάλισιν καὶ διευκόλυνσιν τοῦ ταξιδίου των, παρεχομένης αὐτοῖς συνοδείας ἐξ ἀνδρῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ τῆς χωροφυλακῆς, καὶ ἀναφέρετε ἡμῖν τὴν ἀφίξιν των.

Τῆ 9ῆ Ἀπριλίου 1313 (1897)
Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Ριζὰ

Πρὸς τὰς Ὑπηρεσίας Χωροφυλακῆς καὶ Ἀστυνομίας.

Ἀναφέρομεν εὐσεβῶς ὅτι ἐκ τῶν ἀναγραφόμενων ἐν τῷ παρόντι τηλεγραφήματι ὡς ἀφιχθισομένων ἀφίχθη διὰ τῆς ταχυδρομικῆς ἀμαξοστοιχίας τῆς σήμερον ὁ ἀνταποκριτὴς τῆς («Ἐφημερίδος τῆς Κολωνίας») φὸν Ντερνάχμερ μετὰ τοῦ διερμηνέως του, ὅστις καὶ μετὰ μίαν ὥραν, ἤτοι τὴν ὅταν ὥραν, τῆ συνοδεία δύο ἐφίππων ἀνδρῶν, τοὺς ὁποίους ἐχορήγησα αὐτῷ, ἀνεχώρησε μέσῳ Σερβίων κατευθυνόμενος εἰς Ἐλασσῶνα. Ὁ βαρῶνος Ἔστεν δὲν ἀφίχθη.

Τῆ 10ῆ Ἀπριλίου 1313 (1897)

(Τ. Σ.) Ἀστυνομικὸν Σταθμαρχεῖον Ὑποδιοικήσεως Βεροίας.

7

Ἀριθμ. 7135

Καϊμακάμην Βεροίας

Κατ' ἔγγραφον ἀνακοίνωσιν τοῦ Μεγάλου Στρατάρχου τοῦ ἐν Ἐλασσῶνι αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, χαροποιοῦμεν ὑμᾶς ἀγγέλλοντες ὅτι ἡ Λάρισα, θεία βοήθεια, κατελήφθη σήμερον.

Τῆ 13ῆ Ἀπριλίου 1313 (1897)
Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Ριζὰ

Δημοσιεθῆτω μετὰ γραφὴν αὐτοῦ πρὸς τὸ μονδιρλίκι.

Τῆ 13ῆ ἰδίου

Ἀριθμ. καταχωρήσεως 101. Ἐδημοσιεῖθη τῆ 13ῆ τοῦ αὐτοῦ.

1. Ὀλόκληρος ὁ γερμανικὸς ἡμερήσιος τύπος καὶ οἱ στρατιωτικοὶ κριτικοὶ ἐτήρησαν λίαν δυσμενῆ στάσιν κατὰ τῆς Ἑλλάδος. Ἐντύπωσιν προξενοῦν εἰς τὸν ἐρευνητὴν αἱ σατυρικά εἰκόνες τῶν γερμανικῶν ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ἄριθμ. 7525

Ἀναφέροντες ὑμῖν κατωτέρω πληροφορίας τοῦ νῦν ἐκ Λαρίσης ἀφιχθέντος καὶ κατὰ τὴν κατάληψίν της αὐτοῦ παρευρεθέντος συνταγματάρχου Σεῦφουλλάχ μπέη, αἰτινες ἀποτελοῦσι καὶ λεπτομερείας τῶν σημερινῶν γεγονότων, ἐχούσας ὡς ἑξῆς:

Σήμερον λίαν πρωτὶ αἱ ἐκ Τυρνάβου ἐκκινήσασαι δύο ἔφιπποι πυροβολαρχίαι συντάγματος εἰσῆλθον εἰς τὴν Λάρισαν¹, μηδεμίαν δοῦσαι σημασίαν εἰς τὰς βολὰς τὰς ὁποίας ἤρξατο νὰ ῥίπτουν ἀπὸ μακρυνῆς ἀποστάσεως οἱ κατὰ τὴν φυγὴν τῶν Ἑλλήνων ἐκ τῶν φυλακῶν ἀπολυθέντες καὶ οἱ ἔξωθεν τῆς πόλεως ἐλθόντες καὶ τοὺς κατοίκους αὐτῆς βασάνισαντες, ἀλλὰ καὶ πολλὰ τῶν καταστημάτων της καταστρέψαντες καὶ λεηλατήσαντες Ἑλληνες κατοῦργοι.

Οἱ Μουσουλμάνοι καὶ οἱ Ἰσραηλίται κάτοικοι αὐτῆς, δακρύνοντες ἐξ εὐχαριστίας καὶ εὐγνωμοσύνης, ὑπεδέχθησαν τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατόν. Ὑπὸ τῶν ἐν τῇ ἀλλῇ τοῦ Διοικητηρίου παραταχθέντων κατὰ τάξιν ἐκδηλώσεως σεβασμοῦ τοῦ τε αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ τῶν ὡς εἴρηται κατοίκων, ὡς καὶ τοῦ μητροπολίτου καὶ τῶν χριστιανῶν κατοίκων αὐτῆς, ἐγένετο μνημόνευσις ὑπὲρ μακροημερεύσεως τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος καὶ ἀνεπέμφθησαν τρις πρὸς τὸν Ὑψιστον αἱ ἐνδεδειγμένα εὐχαί, δι' ἀναφωνήσεως («Ζήτω ὁ Μονάρχης μας»). Ἐνεκα τῆς ἀτάκτου ὀπισθοχωρήσεώς του ὁ ἐχθρὸς κατέλιπεν ἀνὰ τὰς ὁδοὺς καὶ ἐν τῇ πόλει πολλὰ πολεμοφόδια, σκηνὰς καὶ ἄλλα εἶδη, ἐξ τηλεβόλα φρουρίων τῶν 12 ἑκατοστομέτρων, τέσσαρα ὀρειβατικά, πολλὰ τρόφιμα, ὡς δέπνρα, κριθὴν καὶ ἄλευρα. Ἡ μεραρχία τοῦ Χακῆ πασᾶ περὶ ὧραν διην προσετέθη εἰς τὴν ἐμπροσθοφυλακίην, ἣ δὲ μεραρχία τοῦ Νεζέτ πασᾶ, ὠρίσθη διὰ τὸν Τύρναβον καὶ τὰ περιχώρα του.

Τῇ 13 Ἀπριλίου 1313 (1897)

Καϊμακάμην Βεροίας

Χαροποιοῦμεν ὑμᾶς παραθέτοντες ἀνωτέρω αὐτοουσίας τὰς παρὰ τοῦ ἀρχηγείου τῆς ἐν Ἐλασσόνι αὐτοκρατορικῆς στρατιᾶς ληφθείσας εἰδήσεις.

Τῇ 15 Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

1. Τὸ Γ. Ε. Σ. καὶ πρὸ τῆς καταλήψεως εἰσέτι τῆς Θεσσαλικῆς πρωτεύουσας, συντελεσθεῖσας τὴν 13ην Ἀπριλίου, διέταξε γενικὴν ὑποχώρησιν πρὸς Φάρσαλα, διέταξε δὲ τὸν ταξίαρχον Σμολένσκι, εὐρισκόμενον εἰς Ρεβένι, νὰ ὑποχωρήσῃ πρὸς Βελεστίνον, ἵνα καλύψῃ τὸν Βόλον, καθὼς καὶ τὸ ἀπόσπασμα Τερτίπη, ἵνα ἐκ Καλαμπάκας κατευθυνθῆ εἰς Φάρσαλα καλύπτον τὸ ἀριστερὸν τῆς ὑποχωρήσεως.

Δημοσιευθῆτω μετὰ γραφὴν αὐτοῦ πρὸς τὸ μονδιρλίκι.
 Τῆ 15 τοῦ αὐτοῦ. Ἐγγραφή. Τῆ 15 τοῦ αὐτοῦ ἐδημοσιεύθη.

9

Ἄριθμ. 7005

Καϊμακάμην Βεροίας

Βάσει ληφθέντος παρὰ τοῦ Σεβαστοῦ Ἐπισημοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν τηλεγραφήματος χαρᾶς, ἀγγέλλομεν ὑμῖν ὅτι κατ' ἐνδοικὴν ἔκβασιν τῶν ἐπὶ τῆ βοηθεία τοῦ Ἐπισημοῦ ἐπὶ ἐπιτυχῶν στεφομένων πάντοτε καὶ ἐπὶ τὴν αἰγίδα τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος τοῦ μονάρχου ἡμῶν γενομένων στρατιωτικῶν ἐπιχειρήσεων, ἢ αυτοκρατορικῆ στρατιᾶ τῆς Ἐλασσῶνος, τὴν 6,30 ὥραν τῆς σήμερον, κατέλαβε καὶ ἐκυρίευσεν τὴν εἰς ἀπόστασιν δύο ὥρῶν ἀπὸ τῆς Λαοῖσης κειμένην κωμόπολιν τοῦ Τυρνάβου, προχωρεῖ δὲ κατ' εὐθείαν πρὸς τὴν πεδιάδα τῆς Λαοῖσης.

Τῆ 13 Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Νὰ φυλαχθῆ, τῆ 20ῆ τοῦ αὐτοῦ.

10

Ἄριθμ. 7243

Καϊμακάμην Βεροίας

Τὸ Σεβαστὸν Ἐπισημὸν τῶν Ἐσωτερικῶν ἐχαροποίησεν ἡμᾶς διὰ κοινοποιήσεως τηλεγραφήματος τῆς αὐτοῦ Ἐξοχότητος τοῦ Ἀχμέτ Φιβζῆ πασᾶ, διοικητοῦ αυτοκρατορικοῦ σώματος στρατοῦ Ἰωαννίνων, δι' οὗ ἐγνώρισεν ὁτός, ὅτι κατὰ τὴν ἐπὶ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος γενομένην ἡμέραν τῆς χθές, παρὰ τὰ Πέντε Πηγᾶδια, μάχην¹, τὸ φρούριον ἀνεκατελήθη παρὰ τῶν ἡμετέρων, τοῦ ἐχθροῦ ἀναγκασθέντος νὰ ὀπισθοχωρήσῃ κατατετροπωμένος καὶ καταλείπων ἐπὲρ τοῦς 300 νεκρούς, 219 τραυματίας καὶ 2 ἀπλόους στρατιώτας αἰχμαλώτους τῶν ἡμετέρων σχόντων 51 νεκρούς,

1. Ἀρχηγὸς τοῦ ἐν Ἠπειρῷ ἐλληνικοῦ στρατοῦ ἦτο ὁ συνταγματάρχης τοῦ πυροβολικοῦ Μᾶνος, ἐγκαταστήσας τὸ στρατηγεῖον του εἰς τὴν Ἄρταν. Ἡ ταξιαρχία Ἠπειροῦ, ἐλλείψει σοβαρῶν ἐχθρικῶν δυνάμεων, διέβη τὸν ποταμὸν Ἄραχθον καὶ εἰσέδυσεν εἰς βάθος χιλομέτρων ἐντὸς τοῦ ἐχθρικοῦ ἐδάφους, τάγμα δὲ ἐπὶ τὸν Κομμουνδοῦρον ἔφθασεν ἕως τὰ Πέντε Πηγᾶδια. Τοῦτο δεχθὲν ἰσχυρὰν τουρκικὴν ἀντεπίθεσιν ἠναγκάσθη νὰ ἐπανεέλθῃ εἰς τὰς ἀρχικὰς του θέσεις μετὰ σοβαρὰς ἀπωλείας. Κατὰ Μάϊον τοῦ 1897 νέα ἐπιτυχὴς ἐλληνικὴ ἐπίθεσις ἐπὶ τὸν συνταγματάρχην Μπαϊρακτάρην (τὸν μετέπειτα ὀργανωτὴν τῆς Χωροφυλακῆς) ἔσχεν ἰκανοποιητικὰ ἀποτελέσματα, ἀλλ' ἐπελθούσης τῆς ἀνακωχῆς αἱ ἐλληνικαὶ δυνάμεις ἐπανῆλθον εἰς τὰς θέσεις τῶν.

ἓνα ἀνθροπολογαγὸν καὶ 93 ἀπλὸς στρατιώτας τραυματίας, 5 φορτηγὰ ζῶα καὶ ἓνα ἵππον τοῦ ἵππικοῦ νεκρὸν, ὡς καὶ δύο φορτηγὰ ζῶα τραυματισμένα, καὶ ὅτι περιῆλθον εἰς χεῖρας ἡμῶν ἀρκετὰ τυφέκια Γκρά, καὶ μεγάλη ποσότης διαφόρων ἐφοδίων, ὡς καὶ ὁ ἵππος καὶ τὸ γωνιόμετρον τοῦ διοικητοῦ των.

Τῇ 14 Ἀπριλίον 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Ριζὰ

Μετὰ γραφὴν πρὸς τὸ μουδιολίκι δημοσιευθίτω.

Τῇ 14ῃ τοῦ αὐτοῦ. Ἀριθμ. πρωτ. 107.

Ἐγγραφή τῇ 15ῃ τοῦ αὐτοῦ. 88

11

Ἀριθμ. 9136

Καϊμακάμην Βεροίας

Ἐντολῇ τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν χαροποιούμεν ὑμᾶς ἀγγέλλοντες ὅτι εἰς τὰ παρὰ τοῦ βλαετίου Ἰωαννίνων ἀποσταλέντα ὑπὸ ἡμερομηνίαν 15 καὶ 16 Ἀπριλίον 1313 τηλεγραφήματα ἀναφέρονται ὅτι παρὰ τῆς πρώτης μεραρχίας τῆς αὐτοκρατορικῆς στρατιᾶς, τῆς ἐπιτεθείσης κατὰ τῶν Τρικάλων, κατελήφθη ἡ ὀνόματι Ζάρκος θέσις καὶ περιῆλθον εἰς τὰς χεῖρας τοῦ στρατοῦ μας σκηραί, ἐφόδια καὶ ἄλλα χρειώδη, ἀποκατεστάθη δὲ παρὰ τοῦ διοικητικοῦ τῆς στρατιᾶς Ἐδχέμ πασά ἢ ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ ἀποκοπεῖσα τηλεγραφικὴ γραμμὴ, ὅτι τὰ πρὸ μιᾶς ἡμέρας βομβαρδισμὸν κατὰ τῆς Πρεβέζης ἐνεργήσαντα 4 ἑλληνικὰ πλοῖα¹, οὐ μόνον μηδεμίαν ἠδυνήθησαν νὰ ἐπιφέρουν βλάβην, ἀλλὰ καὶ τινὰ ἐξ αὐτῶν ὑπέστησαν τὰ ἴδια βλάβας ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν φρουρίων ριφθέντων κανονιοβολισμῶν.

Τῇ 17ῃ Ἀπριλίον 1313

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Ριζὰ

Μετὰ γραφὴν πρὸς τὸ μουδιολίκι, δημοσιευθίτω τῇ 18ῃ τοῦ αὐτοῦ.

Ἀριθμ. πρωτ. 132. Ἐγγραφή τῇ 19ῃ τοῦ αὐτοῦ.

12

Ἀριθμ. 9187

Τηλεγράφημα
Καϊμακάμην Βεροίας

Χαροποιούμεν ὑμᾶς ἀγγέλλοντες ὅτι κατὰ τηλεγράφημα ληφθὲν παρὰ τοῦ

1. Τὰ βομβαρδίσαντα τοὺς Τούρκους ἑλληνικὰ πολεμικὰ ἦσαν αἱ κανονιοφόροι «Ἄκτιον» καὶ «Ἄμβρακία» ἐκ τῶν ἐλαφρῶς ἐξοπλισμένων μονάδων τοῦ στόλου.

ἀρχηγείου τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ Ἐλασσῶνος, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου καὶ ὑπὸ τὴν αἰγίδα τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος, τὴν παρελθοῦσαν Τετάρτην κατελήφθησαν τὰ Τρίκκαλα.

Τῇ 18ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)
Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Ριζὰ

Μετὰ γραφὴν πρὸς τὸ μονδωρλίκι, δημοσιευθῆτω. Τῇ 19ῃ τοῦ αὐτοῦ.
Ἀριθμ. πρωτ. 136.
Ἐγγραφὴ τῇ 19ῃ τοῦ αὐτοῦ.

13

Ἀριθμ. 9368

Ἀντίγραφον

Χαροποιοῦμεν ὑμᾶς ἀγγέλλοντες ὅτι εἰς τηλεγραφήματα ληφθέντα ὑπὸ ἡμερομηνίαν 17 Ἀπριλίου 1313 ἀπὸ τὰς αὐτῶν ἐξοχότητος τὸν στρατάρχην τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ Ἐλασσῶνος Ἐδχέμ πασᾶν καὶ τὸν ἀντιστάτηγον τοῦ σώματος στρατοῦ Ἰωαννίνων Ὅσμᾶν πασᾶν ἀναφέρονται τὰ ἐξῆς: Ἐν τῷ τηλεγραφίματι τοῦ Ἐδχέμ πασᾶ ὅτι, τῇ βοηθείᾳ τοῦ Ὑψίστου καὶ ὑπὸ τὴν κραταιὰν αἰγίδα τῆς αὐτοῦ Χαλιφικῆς Μεγαλειότητος, τὴν 16ην τρέχοντος μηνός, ἡμέραν Τετάρτην καὶ περὶ ὥραν 9ην μ. μ., περιῆλθον ὑπὸ τὴν κατοχὴν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ τὰ Τρίκκαλα καὶ ὅτι οἱ λησταὶ Ἕλληνες, εὐρισκόμενοι μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἐν Τρικκάλοις, ἅμα τῇ περιελεύσει εἰς γνῶσιν των τῆς ἀφίξεως τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, ἐξελλόντες τῆς πόλεως ἐπὶ τι χρονικὸν διάστημα ἐπυροβόλησαν καθ' ἡμῶν, πλὴν ὅμως οὐδεμίαν ἀπώλειαν ἐπροξένησαν, ὅτι οἱ κάτοικοι καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν, ἀπὸ τοῦ Ζάρκου μέχρι τῆς εἰσόδου τῶν Τρικκάλων κειμένων χωρίων, ἐγκατέλειψαν ταῦτα διότι ὁ ἑλληνικὸς στρατὸς προσήψε καθ' ἡμῶν ἀπρεπεῖς τινας κατηγορίας. Μετὰ τὴν ἐξακριβῶσιν ὅμως τῆς καλῆς ἡμῶν διαγωγῆς, ἐπιστρέφουν εἰς τὰς κατοικίας εὐγνωμόνως ἀναπέμποντες ἀγαθὰς ὑπὲρ τοῦ Αὐτοκράτορος ἡμῶν εὐχάς. Παρακλήσει τῶν προκρίτων ἐπετράπη νὰ ἐπιστρέφουν οἱ ἐκ Τρικκάλων ἀναχωρήσαντες δοθεισῶν αὐτοῖς διὰ προκηρῦξεως ἐγγυήσεων. Λίαν πρωτὶ σήμερον μετ' ἀναπομπὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, παρατεταγμένοι εἰς παράταξιν, τιμῶν καὶ χαίρεισμων, ἀνεπέμφθησαν ὑπὲρ τοῦ θρόνου πρὸς τὸν Ὑψίστον ὡς καὶ ὑπὲρ τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἰσχύος τοῦ μονάρχου ἡμῶν εὐχαί, ἀνυψώθη δὲ ἡ θριαμβευτικὴ μας σημαία ἐπὶ τοῦ φρουρίου τῶν Τρικκάλων, ριφθέντων εἰκοσι καὶ ἐνὸς κανονοβολισμῶν.

Τὴν 15ην τοῦ μηνός Ἀπριλίου ἡμέραν Τρίτην τῆς ἐβδομάδος, ὡς ἐγνωσθῆ ἐκ γενομένων ἐξακριβώσεων, περὶ τοὺς 200 ἐγκληματίαι, καταδικασμένοι εἰς

τὴν ποινὴν τῶν ἰσοβίων δεσμῶν καὶ ἐγκεκλεισμένοι ἐν ταῖς φυλακαῖς τῶν Τρικάλων, ἀπελύθησαν δοθέντων εἰς χεῖράς των ὅπλων. Οἱ Ἕλληρες εἰς τοὺς κατοίκους τῆς κομοπόλεως τῶν Τρικάλων καὶ τῶν παρ' αὐτὰ χωρίων διέπειμαν ὑπὲρ τὰς 20.000 ὅπλα. Πρὸ τριῶν ἡμερῶν ἀνοίξαντες τὰς στρατιωτικὰς των ἀποθήκας, ὅσα πολεμοφόδια, ὅπλα καὶ τροφίμα περιείχον αὐτὰ τὰ ἔθεσαν εἰς τὴν διάθεσιν τῶν κατοίκων. Διὰ προκηρύξεως ἐδηλώθη ὅτι εἰς πάντα ὅστις κατέχει ὅπλα, χρειώδη καὶ τροφίμα τοῦ στρατοῦ, θὰ ἐπιβληθῇ χρηματικὴ ποινή. Κατὰ τηλεγράφημα τοῦ ἐκεῖ ἐδρισκομένου Ὄσμαν πασᾶ, αἱ ἐχθρικαὶ δυνάμεις αἱ ἐδρισκόμεναι εἰς τοὺς λόφους τοὺς δεσπόζοντας τοῦ μέρους τοῦ μεγάλου ξενῶνος τῆς Λαφίστης, πρὸ τῶν Πέντε Πηγαδίων, ἐν τῇ περιοχῇ τῶν Ἰωαννίνων, αἱ ἐκεῖ ὑπάρχουσαι ἐχθρικαὶ δυνάμεις ὑπεχώρησαν σήμερον μὴ ἀνθέξασαι εἰς τὴν ὑπὸ τὴν διοίκησιν τοῦ ταξιάρχου Μουσταφᾶ πασᾶ γενομένην ἐπίθεσιν διὰ πέντε ταγμάτων. Οἱ προροηθέντες λόφοι, θεῖα συναντιλήφει καὶ τῇ ἰσχυρᾷ αἰγίδι τῆς αὐτοῦ Χαλιφικῆς Μεγαλειότητος, κατελήφθησαν.

Τῇ 18 Ἀπριλίου 1313 (1897)

Καϊμακάμη Βεροίας

Χαροποιῶμεν ὑμᾶς ἀγγέλλοντες τὴν λῆψιν τοῦ ἄνω αὐτοσύως παρατιθέμενον καὶ τὸν τρόπον τῆς καταλήψεως τῶν Τρικάλων περιγράφοντος τηλεγραφήματος τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν.

Τῇ 19ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Μετὰ γραφὴν πρὸς τὸ μονδριλίκι δημοσιευθῆτω τῇ 20 τοῦ αὐτοῦ.

Ἀριθμ. καταχωρήσεως 147

Ἐγγραφὴ τῇ 21 τοῦ αὐτοῦ. 108

14

Ἀριθμ. 9879

Καϊμακάμη Βεροίας

Τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, διὰ τοῦ ἀπὸ 14 Ἀπριλίου 1313 τηλεγραφημάτος του, μᾶς ἐγνώρισεν ὅτι τὸν ἐπιθυμοῦντα νὰ μεταβῇ εἰς τὸ στρατόπεδον, ὑπὸ τὴν ιδιότητα τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῆς γερμανικῆς ἐφημερίδος «*Deutsche Warten*» ἀξιωματικὸν τοῦ ἐφεδρικοῦ στρατοῦ τῆς Γερμανίας κ. Σμὴθ Κνίκ Κόνταρη, νὰ συμπεριφερθῶμεν κατὰ τὸν ἴδιον πρὸς τοὺς ἄλλους συναδέλφους του τρόπον, παρέχοντες διευκολύνσεις. Λεδομένου ὅτι ὁ ὡς εἴρηται μετὰ τινος συναδέλφου του ὀνόματι Ροῦχολ ἀνεχώρησαν

ἐντεῦθεν, ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ὅπως κατὰ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξίν των, ὡς καὶ δι' ἄλλους ἐπράξατε, ἀποστείλητε τούτους ἀσφαλῶς τῇ συνοδείᾳ στρατιωτῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ χωροφυλάκων δι' ὃ μέρος προορίζονται.

Τῇ 21 Ἀπριλίου 1313 (1897)
Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Ριζὰ

Πρὸς τὰς Διοικήσεις Χωροφυλακῆς καὶ Ἀστυνομίας

Τῇ 22 τοῦ αὐτοῦ, ἀριθμ. καταχωρήσεως 158.

Εὐσεβᾶτως ἀναφέρομεν ὅτι ὁ εἰρημένος ἀφικόμενος ἀνεχώρησεν εἰς Λάρισα κατὰ τὸν αὐτὸν ὡς καὶ δι' ἄλλους ὁμοίους τον τρόπον, ἦτοι συνοδείᾳ δι' ἀσφάλειάν του χωροφυλάκων.

Τῇ 24ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)

(Τ. Σ.) Ἀστυνομικὸν Σταθμαρχεῖον Ὑποδιοικήσεως Βεροίας
Ἐφυλάχθη τῇ 25 τοῦ αὐτοῦ.

15

Ἀριθμ. 9801

Καϊμακάμην Βεροίας

Τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, διὰ τοῦ ἀπὸ 18 Ἀπριλίου 1313 πρὸς ἡμᾶς τηλεγραφήματός του, τῇ φιλικῇ παρακλήσει τῆς Πρεσβείας, ἐδήλωσεν ἡμῖν ὅπως εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονίκῃ ἐλθόντα μὲ πρόθεσιν μεταβάσεως εἰς τὸ πεδῖον τοῦ πολέμου κύριον Δρα Μόρφιλ, ἀνταποκριτὴν τῆς ἀγγλικῆς ἐφημερίδος ὀνόματι «Illustrated London News», παράσχωμεν, ὡς καὶ εἰς τοὺς ὁμοίους τον πρᾶττομεν, διενκολύνσεις καὶ ἀσφάλειαν ταξειδίου. Τούτου δὲ ὁσονούπω ἀπερχομένον ἐντεῦθεν, ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν, ὅπως κατὰ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξίν του, ὡς καὶ δι' ἄλλους πρᾶττετε, ἀποσταλῆ κατ' ἀσφαλῆ τρόπον τῇ συνοδείᾳ στρατιωτῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ χωροφυλάκων. 9801

Τῇ 21 Ἀπριλίου 1313 (1897)
Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης
Ριζὰ

Πρὸς τὸν Ἀστυνομικὸν Σταθμαρχὴν τῇ 22 τοῦ αὐτοῦ.

Ἀριθμ. πρωτ. 162.

Ἀναφέρομεν ὅτι ὁ ἀνωτέρω ἀφίχθη καὶ ἀνεχώρησεν κατευθυνόμενος εἰς Λάρισα, συνοδείᾳ πρὸς ἀσφάλειάν του διὰ χωροφυλάκων, ὡς τοῦτο πρᾶττομεν καὶ δι' ἄλλους ὁμοίους τον.

(Τ. Σ.) Ἀστυνομικὸν Σταθμαρχεῖον Ὑποδιοικήσεως Βεροίας τῇ 10 τοῦ αὐτοῦ.

16

ἸΑριθμ. 10274

Καϊμακάμην Βεροίας

Κατὰ κοινοποιηθὲν τῷ Σεβαστῷ Ὑπουργεῖῳ τῶν Ἐσωτερικῶν τηλεγράφημα τοῦ ἀρχηγείου τοῦ αὐτοκρατορικοῦ σώματος στρατοῦ Ἰωαννίνων, ἀνακοινοῦμεν ἡμῖν ὅτι κατὰ τὴν 20ὴν ἡμέραν Ἀπριλίου καὶ εἰς τὴν κατὰ τοῦ Λούρου ἐπιχείρησιν, καὶ καθ' ὃν χρόνον δι' ἀποστολῆς στρατιωτικῆς δυνάμεως εἰς τὰ στενὰ Κουμουτιάδες κατελαμβάνοντο τὰ δεσπόζοντα αὐτῶν ὑψώματα, μεταξὺ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ μας στρατοῦ καὶ δύο κατὰ μέρος τῶν στενῶν ἐμφανισθέντων ἐχθρικῶν ταγμάτων συνήφθη μάχη διαρκέσασα μέχρι τῆς 10,30 ὥρας. Ἀποτέλεσμα τῆς μάχης ὑπῆρξεν ἡ κατάληψις τῶν ὑψωμάτων, τοῦ ἐχθροῦ μὴ δυνηθέντος ν' ἀντιστῇ εἰς τὴν ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ μας ἐπιδειχθεῖσαν ἀνδρείαν καὶ γενναϊότητα. Ὁ ἐχθρὸς ἔσχεν ὀγδοήκοντα ἐννέα νεκροὺς καὶ ἓνα ἀξιωματικόν, συνελήφθησαν δὲ καὶ τρεῖς τραυματία.

Τὴν ἐπομένην ἡμέραν, εὐνοίᾳ τοῦ Ὑψίστου καὶ τῇ κραταιᾷ αἰγίδι τῆς Αὐτοῦ Αὐτοκρατορικῆς Μεγαλειότητος, ἅμα ὡς εἶδεν ὁ ἐχθρὸς τὸν αὐτοκρατορικὸν στρατὸν ἐπὶ τοῦ ὑψηλοτέρου σημείου τοῦ εἰς θεὰν δεσπόζοντος ὄρους Κελερίνα, προωθηθέντα ὑπὸ τῆς Α. Ε. τοῦ Φαῖκ πασᾶ, ἐξεκένωσε πάραντα καὶ τὰ μέρη ταῦτα, περιελθόντα εἰς τὴν κατοχὴν ἡμῶν ἀμαχητί.

Τῇ 23ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζᾶ

Δημοσιευθῆτω μετὰ γραφὴν του εἰς τὸ μουδιρλίκι, τῇ 24 τοῦ ἰδίου.
ἸΑριθμ. πρωτ. 176. ἸΕγγραφή τῇ 24ῃ τοῦ αὐτοῦ. ἸΑριθμ. 116.

17

ἸΑριθμ. 10437

Καϊμακάμην Βεροίας

Τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν, τῇ φιλικῇ παρακλήσει τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας, ἐνετείλατο ἡμῖν ὅπως εἰς τὸν ἐν Θεσσαλονικῇ ἀφικνούμενον πρὸς μετάβασιν εἰς τὸ πεδῖον τοῦ πολέμου ἐφερόντα ταγματάρχην τοῦ πυροβολικοῦ καὶ ἀνταποκριτὴν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων, κ. Μπόμπη Τούβαρδ, παράσχωμεν, ὡς καὶ εἰς ὁμοίους του πράττομεν, ἐνκοιλίας καὶ ἀσφάλειαν τοῦ ταξειδίου του. Τοῦτου ὁσονοῦπω ἀπερχομένον ἐντεύθεν, ἐπιστῶμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ὅπως κατὰ τὴν ἀφίξίν του, ὡς ἐπρόξατε καὶ δι' ἄλλους, ἀποστείλητε κατ' ἀσφαλῆ τρόπον τῇ συνοδείᾳ στρατιωτῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ χωροφυλάκων, εἰς τὸν πρὸς ὃν ὄρον.

Τῇ 24ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζᾶ

Πρὸς τὴν Ἑλλησπονδία Χωροφυλακῆς καὶ σταθμάρχην τῆς Ἀστυνομίας.
τῆ 25ῃ τοῦ αὐτοῦ.

Ἀριθμ. πρωτ. 197.

Ἀναφέρομεν ὅτι ὁ ἀνωτέρω ἀφικθεὶς ἀνεχώρησεν δι' Ἐλασσώνα τῆ
συνοδεία, ὡς πράττομεν καὶ δι' ἄλλους ὁμοίους τον, χωροφυλάκων.

Τῆ 26ῃ Ἀπριλίου τοῦ αὐτοῦ,

(Τ. Σ.) Ἀστυνομικὸν Σταθμαρχεῖον Ὑποδιοικήσεως Βεροίας
Ἐφυλάχθη, τῆ 20ῇ τοῦ αὐτοῦ.

18

Ἀριθμ. 10510

Καϊμακάμην Βεροίας

Χαροποιῶμεν ὑμᾶς ἀναγγέλλοντες ὅτι διὰ τοῦ ἀπὸ 24 Ἀπριλίου 1313
τηλεγραφήματος ἀποσταλέντος τῷ βαλῆ παρ' αὐτοῦ τούτου τοῦ Ἐξοχωτάτου
ἀρχηγοῦ τοῦ ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν συνόρων αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ Ἐδχέμ
πασᾶ, γνωστὸν ποιεῖται ἡμῖν ὅτι ὡς οὗτος εἶχε δηλώσει πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον
τῶν Ἐσωτερικῶν διὰ τοῦ ἀπὸ 23 Ἀπριλίου 1313 τηλεγραφήματός τον,
ἔχοντας ὡς ἐξῆς : «Σήμερον τὴν πρωΐαν ὥραν 9ην τέσσαρες μεραρχίαι κινή-
θεισαι αἰφνιδίως κατὰ τῶν Φαρσάλων¹ κατέλαβον τὰ χωρία Σούμπαση,
Σουλατζᾶ, Τουρκομάνα καὶ Μπάμιλ, συναντήσασαι δὲ εἰς τοὺς ὄπισθεν τῶν
χωρίων τούτων λόφους ἐχθρικὰς δυνάμεις, ἐνεπλάκησαν εἰς σφοδρὰν μετ'
αὐτῶν μάχην διαρκέσασαν μέχρι τῆς 1ης ὥρας τῆς νυκτός, καθ' ἣν βῆμα πρὸς
βῆμα ὁ ἐχθρὸς ἐκτοπισθεὶς καὶ ἀπωθηθεὶς ἀπὸ τὰ κατεχόμενα παρ' αὐτοῦ ση-
μεῖα ἀνεχαιτίσθη, κατελθὼν μέχρι τῶν ἄκρων τῆς ἔμπροσθεν τῶν Φαρσάλων
κειμένης κοιλάδος Τσιναρλίῃ, μέρος δὲ τοῦ στρατοῦ του διαπεραιωθέντος
πέραν τῆς κοιλάδος ταύτης. Ἀποτέλεσμα δὲ τῆς μέχρι ὥρας ἡμισείας τῆς
νυκτός, κατὰ τὸν προεκτεθέντα ἀνωτέρω τρόπον, διαρκέσεως ταύτης μάχης,
ὑπῆρξεν ἡ ἀπὸ τῆς βορείας πλευρᾶς περικύκλωσις τῆς κομποπόλεως τῶν
Φαρσάλων, καθ' ἣν ἐκάστη τῶν μεραρχιῶν μας, μετὰ καταστροφὴν τῆς πρὸς
τὸ χωρίον Μπαϊρακλί σιδηροδρομικῆς γραμμῆς Φαρσάλων - Βελεστίνου,
προέβη εἰς τὴν λῆψιν ἀσφαλῶν πρὸς διανυκτέρευσίν της μέτρων ἐν ἀναμονῇ
τῆς διὰ τὴν ἐπομένην ἡμέραν πρῶτῃ προσδιορισθείσης νὰ λάβῃ χώραν ἐπιθέσεως
κατ' αὐτῆς ταύτης τῆς κομποπόλεως τῶν Φαρσάλων».

1. Εἰς Τατάρ πρὸ τῶν Φαρσάλων τέσσαρα τάγματα ἐξόνων ὑπὸ τὸν ταγματάρχην
Νικολαῖδην προέβαλον σοβαρὰν ἀντίστασιν κατὰ τοῦ κυρίου ὄγκου τῶν τουρκικῶν δυ-
νάμεων, ἐξαναγκάσαντα τὸν ἐχθρὸν εἰς πρόωρον, ἀλλὰ καὶ πλήρη ἀνάπτυξιν τῶν πολυα-
ριθμῶν δυνάμεών του, αἵτινες προωρίζοντο διὰ κύκλωσιν τῆς ἑλληνικῆς στρατιᾶς, ἀποφευ-
χθείσης οὕτω ἡμῶν πιθανῆς αἰχμαλωσίας.

Κατὰ τὴν ὑπὸ ἐπιτυχῶν πάντοτε στεφομένην, αἰγίδι τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος, ἐπίβησαν αἱ κωμοπόλεις Καρδίτσα καὶ Φάρσαλα κατελήφθησαν, ὁ δὲ ἐχθρὸς φεύγει πρὸς τὰ μέρη τοῦ Βόλου καὶ τοῦ Δομοκοῦ.

Τῆ 24ῃ Ἀπριλίου 1313

Ἐ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Μετὰ γραφὴν πρὸς τὸ μουνδριόκι δημοσιευθῆτω.

Τῆ 25ῃ τοῦ αὐτοῦ, ἀριθμ. πρωτ. 182

Ἐγγραφή τῆ 26ῃ ἰδίου. Ἀριθμ. 118

19

Ἀριθμ. 10654

Ἀντίγραφον

Τὰ τοῦ τρόπου τῆς διεξαγωγῆς τῆς χθεςινῆς μάχης διὰ τοῦ νυκτερινοῦ τηλεγραφήματός μου συνοπτικῶς ἐξέθεσα ὑμῖν. Ὁ ἐχθρὸς ἀντιληφθεὶς ὅτι δὲν θὰ ἠδύνατο πλέον νὰ ἀνθέξῃ εἰς τὴν μετὰ σφοδρότητος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν διεξαχθεῖσαν ταύτην μάχην, τὴν πίεσιν καὶ τὴν καταδίωξιν, ἀπέσυρε τὴν νύκτα τμήματα τοῦ στρατοῦ του. Γενομένης δὲ σήμερον τὴν αὐγὴν ἐπιθέσεως κατὰ τῆς κωμοπόλεως τῶν Φαρσάλων καὶ κατατροποθέντος τοῦ ὑπολειφθέντος τμήματος τοῦ στρατοῦ τοῦ ἐχθροῦ, θεία χάριτι καὶ τῆ πάντοτε ὑπὸ ἐπιτυχῶν στεφομένη αἰγίδι τῆς Αὐτοῦ Χαλιφικῆς Μεγαλειότητος κατελήφθησαν καὶ ἐκυριεύθησαν ταῦτα, καταδιώκεται δὲ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τοῦ Δομοκοῦ ὁ ἐχθρὸς δι' ἐφίπλων Μεραρχιῶν μας, δοθείσης ἀφ' ἐσπέρας ἔτι διαταγῆς τῆ μεραρχία τοῦ Σαμπρῆ πασᾶ ὅπως καὶ αὕτη προβῆ εἰς ἐπιχειρήσεις πρὸς τὸ μέρος τοῦτο. Κατ' ἀφικνουμένας δὲ παρὰ τῶν εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντων στρατιωτικῶν τμημάτων ἐκθέσεις, ὁ ἐχθρὸς, πλὴν ἐφοδίων καὶ πραγμάτων, κατέλιπεν ἐν τῷ σιδηροδρομικῷ σταθμῷ Φαρσάλων προμηθείας καὶ δίτυρα. Τόσον περὶ τῆς σημερινῆς ὅσον καὶ τῆς χθεςινῆς μάχης λεπτομερεῖς πληροφοροῖαι δοθῆσονται ὑμῖν ἰδιαιτέρως.

Καϊμακάμην Βεροίας

Χαροποιοῦμεν ὑμᾶς διὰ τοῦ αὐτουσίας ἀνωτέρω παρατιθεμένου καὶ πρὸς τὸ Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ὑπὸ τοῦ Γενικοῦ Ἀρχηγείου ἐπὶ τῶν ἑλληνικῶν συνόρων τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ μας ἀποσταλέντος τηλεγραφήματος.

Τῆ 26ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ἐ βαλῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Δημοσιευθῆτω μετὰ γραφὴν αὐτοῦ πρὸς τὸ μονδιρλίκι, ἀριθμ. καταχωρήσεως 189.

Ἐγγραφή τῆ 28ῃ τοῦ αὐτοῦ. 126

20

Ἀριθμ. 10805

Ἄ ν τ ἰ γ ρ α φ ο ν

Ἀναφέρω ὑμῖν τὰ ἐξῆς. Ἀφίχθη τόρα εἰς Βελεστίνον, κατὰ δοθείσας μοι παρὰ τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ἐν Βελεστίνῳ στρατοῦ πληροφορίας, ἡ δύναμις τοῦ ἐχθρικοῦ στρατοῦ μετὰ τῶν ἐνισχύσεων. Ὑπερέβαινε τὰς 15.000, ἡ δὲ χθεσινή μάχη ὑπῆρξε λίαν αἱματηρά. Μετὰ τὴ δύσιν τοῦ ἡλίου, τραπέντος τοῦ ἐχθροῦ εἰς φνγὴν κατατετροπωμένον διὰ τοῦ πλείστου μὲν μέρους τῶν δυνάμεων του πρὸς τὸν Βόλον, μετὰ μικροῦ δὲ τοιούτου πρὸς τὸν Ἀλμυρόν, ἡ κωμόπολις τοῦ Βελεστίνου, θεία χάριτι καὶ τῆ ὑπὸ ἐπιτυχῶν στεφομένη πάντοτε αἰγίδι τῆς Α. Α. Μεγαλειότητος, κατελίφθη ὑπὸ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ. Καταληφθέντων δὲ καὶ τῶν πλησίων τῆς Πλουτίνας εἰς εὐθείαν γραμμὴν πρὸς τὸν Βόλον κειμένων θέσεων, αὔριον σὺν θεῷ, διὰ καταλλήλου δυνάμεως θὰ ἐνεργηθῆ ἐπιχείρησις κατὰ τοῦ Βόλου, τὰ ἀποτελέσματα τῆς ὁποίας θέλομεν ἀναφέρει ὑμῖν καὶ ἐλπίζομεν κατὰ θεῖαν εὐνοίαν νὰ στεφθῆ ὑπὸ ἐπιτυχίας.

Καϊμακάμην Βεροίας

Κοινοποιοῦμεν ὑμῖν τὸ ἀνωτέρω αὐτοουσίως κατεχορηγμένον πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν παρὰ τοῦ Ἀρχηγείου τοῦ ἐν Ἐλασσόνι αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ ἀποσταλὲν τηλεγράφημα.

Τῆ 26ῃ Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Δημοσιευθῆτω μετὰ γραφὴν πρὸς τὸ μονδιρλίκι τῆ 27ῃ τοῦ αὐτοῦ.

Ἀριθμ. πρωτ. 191. Ἐγγραφή, τῆ 28 τοῦ αὐτοῦ. ἀριθμ. 125

21

Ἀριθμ. 10840

Ἄ ν τ ἰ γ ρ α φ ο ν

Βέροιαν

Ἀναφέρομεν ὑμῖν ὅτι ταύτην τὴν πρωΐαν καὶ ὥραν 10,30, ἐξ ὀνόματος τῶν ἐν Βόλῳ ἐδρευόντων προξένων τῶν Μεγάλων Δυνάμεων, προσῆλθον παρ' ἐμοὶ ἐν Βελεστίνῳ οἱ πρόξενοι τῆς Γαλλίας καὶ Ἀγγλίας ἔχοντες πρὸ αὐτῶν μέλη

τινὰ πληρώματος ναυτικοῦ, φέροντα τὰς σημαίας τῶν κρατῶν εἰς ἃ ἀνήκουν. Οὔτοι καὶ μὲ παρεκάλεσαν ὅπως ἐνεργήσω καὶ ληφθῶσιν, εἰσερχομένου εἰς τὴν πόλιν τοῦ Βόλου αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, μέτρα περιφρουρήσεως τῶν προξενείων καὶ οἰκημάτων τῶν ξένων ὑπηκόων, δηλώσαντές μοι ὅτι ἕνεκα τῆς ἐκκενώσεως τοῦ Βόλου καὶ ἀπολύσεως ἐκ τῶν φυλακῶν αὐτοῦ ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων τῶν ἐν αὐταῖς κρατουμένων, διὰ τὴν κατὰ τὸ δυνατόν προφύλαξιν τῆς πόλεως ἀπὸ λεηλασίας, ἀπεβίβασαν μὲν οὔτοι προσωρινῶς ἐπὶ τῆς ξηρᾶς στρατόν, πλὴν ὅμως ἡ ἐξασφάλισις τῆς τάξεως εἶναι καθῆκον τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ. Πρὸς τούτους ἐδόθη καταφατικὴ παρ' ἐμοῦ ἀπάντησις. Ἄλλωστε, πρὸς κατάληψιν τῆς πόλεως καὶ ἀποτροπὴν πάσης ἐν αὐτῇ ἀταξίας, εἶχεν ἤδη δοθῆ διαταγὴ ἐπιθετικῆς ἐνεργείας κατὰ τοῦ Βόλου διὰ δέκα ταγμάτων εἰς τὸν ἐκ τῶν συνταγματαρχῶν τοῦ Ἐπιτελείου τοῦ στρατοῦ Ἐμβέρ, ἐξ ὧν τὰ ἐξ τάγματα νὰ καταλείπη εἰς καταλλήλους θέσεις καὶ διὰ τῶν τεσσάρων νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὴν πόλιν.

Τῆ 27ῆ Ἀπριλίου 1313 (1897)

Καϊμακάμην Βεροίας

Χαροποιοῦμεν ὑμᾶς διὰ τῆς παραθέσεως ἀνωτέρω τοῦ ὑπὸ τοῦ Σεβαστοῦ Ἐπιτελείου τῶν Ἐσωτερικῶν κοινοποιηθέντος ἡμῖν τηλεγραφήματος τοῦ ἐξοχωτάτου διοικητοῦ τῶν ἑλληνικῶν συνόρων καὶ στρατάρχου τοῦ ἐν Ἐλασσῶν αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ Ἐδχέμ πασᾶ.

Τῆ 27ῆ Ἀπριλίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζᾶ

Ἀημοσιευθῆτω μετὰ γραφὴν του εἰς τὸ μονδριλίκι.

Τῆ 27ῆ τοῦ αὐτοῦ. Ἀριθμ. καταχωρήσεως 193. Ἐγγραφῆ 28 τοῦ αὐτοῦ. Ἀριθμ. 129.

22

Ἀριθμ. 12007

Καϊμακάμην Βεροίας

Χαροποιοῦμεν ὑμᾶς καταχωροῦντες παρὰ πόδας τοῦ παρόντος ἀντίγραφου τοῦ παρὰ τοῦ Σεβαστοῦ Ἐπιτελείου τῶν Ἐσωτερικῶν ἀφικθέντος ἡμῖν τηλεγραφήματος.

Τῆ 5ῆ Μαΐου 1313

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζᾶ

Ἀντίγραφον

Σπειρόμεν νὰ πληροφορήσωμεν ὑμᾶς, ὅτι τὰ ἀποσταλέντα ἡμῖν παρὰ τῆς Α. Ε. τοῦ βαλῆ Ἰωαννίνων καὶ ἀρχηγοῦ τοῦ σώματος τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ Ἰωαννίνων Ἐδχέμ Φιβζῆ πασᾶ τρία τηλεγραφήματα, ἅτινα συνετάγησαν βάσει τῶν πρὸς αὐτὸν γραπτῶν ἐκθέσεων τῆς Α. Ε. τοῦ ἐν Λούρω εὐρισκομένου ἀντιστρατήγου Ὄσμὰν πασᾶ, ἐν περιλήψει διαλαμβάνουν ὅτι κατὰ τὴν ἀπὸ διημέρου εἰς πολυάριθμα σημεῖα μετὰ σφοδρότητος διεξαγομένην μετὰ τοῦ δυνάμεως δεκαπέντε περίπου χιλιάδων ἐχθροῦ μάχην, διὰ τῆς θείας χάριτι καὶ τῆ ἐνδοῦκῃ τύχῃ τῆς προφητικῆς πνευματικότητος τῆς Α. Μ. τοῦ Σουλτάνου ἡμῶν, ὑπὸ πάντων τῶν ἀξιωματικῶν καὶ στρατιωτικῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ ἐπιδειχθείσης ἀνδρείας καὶ ἠρωϊσμοῦ, ὁ ἐχθρὸς κατετροπώθη καὶ κατεστράφη, καταλιπὼν ἐπὶ τοῦ πεδίου τῆς μάχης πλέον τῶν χιλίων νεκροὺς στρατιώτας.

Τῆ 5ῃ Μαΐου 1313 (1897)

Φυλαχθήτω τῆ 6ῃ ἰδίου. Ἀριθμ. καταχωρήσεως 212.

23

Ἀριθμ. 12328

Καϊμακάμην Βεροίας

Ἐγνωστοποιήθη εἰς τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ὅτι κατόπιν τῶν νικῶν καὶ ἐπιτυχιῶν, ἃς θεία χάριτι ἤρεν ὁ αὐτοκρατορικός στρατός, παρακλήσει τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως πρὸς τὰς Μεγάλας Δυνάμεις καὶ τῆ φιλικῆ μεσολαβήσει αὐτῶν, ἀποφάσει δὲ τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου, αἰτηθείσης τῆς σχετικῆς ἀδείας, ἐξεδόθη παρὰ τῆς αὐτοῦ Χαλιφικῆς Μεγαλειότητος ἡ ὑψηλὴ συναίνεσις περὶ καταπαύσεως τῶν πολεμικῶν ἐνεργειῶν, ἵνα συναφθῆ μία ἐπίσημος ἀνακωχὴ καὶ καθορισθοῦν οἱ ὅροι τῆς εἰρήνης, καταβαλλομένης προσπάθειας ὅπως αὕτη στηριχθῆ ἐπὶ προϋποθέσεων ἐξυπηρετουσῶν τὰ δικαιώματα καὶ συμφέροντα τοῦ κράτους, ἅμα δὲ καὶ τὴν ἐν τῷ μέλλοντι ἀσφάλειαν καὶ ἡσυχίαν αὐτοῦ, τεθῆ δὲ αὕτη ἐν ἰσχύϊ ταντοχρόνου παρὰ τῶν στρατῶν ἀμφοτέρων τῶν μερῶν.

Τῆ 7ῃ Μαΐου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Νὰ γραφῆ πρὸς τὸ μουδιρλίκι τῆ 7ῃ τοῦ αὐτοῦ.

Ἐγγραφὴ τῆ 8ῃ τοῦ ἰδίου 134.

ἸΑριθμ. 12384

Καϊμακάμην Βεροίας

Κατὰ τηλεγράφημα ληφθὲν παρὰ τοῦ γενικοῦ στρατιωτικοῦ ἀρχηγοῦ τῶν ἑλληνικῶν συνόρων, χαροποιοῦμεν ὑμᾶς ἀνακοινοῦντες ὅτι κατ' ἔργον θείων ἀντιλήψεων δεδωρημένων παρὰ τοῦ Ὑψίστου ὁ ἐκ τῆς θέσεως τοῦ Δομοκοῦ¹ διὰ τῶν ὄπλων ἐκδιωχθεὶς καὶ ἀπωθηθεὶς ἑλληνικὸς στρατὸς καὶ ἐν τῇ θέσει Κλειδί ἐπὶ τῶν παλαιῶν συνόρων στενῶν τῆς Φούρκας κατετροπώθη μὴ ἀνθέξας εἰς τὴν θριαμβευτικὴν ἀνδρείαν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ, σχόντων ἡμῶν, δόξα τῷ θεῷ, ἐν τῷ ἀγῶνι τούτῳ ἐλαχίστων μαρτύρων καὶ τραυματιῶν².

Τῆ 7ῃ Μαΐου 1313 (1897)

Ἐ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Νὰ γραφῆ πρὸς μονδιολίκι. Τῆ 7ῃ τοῦ αὐτοῦ.

ἸΑριθμ. καταχωρήσεως 219. Τῆ 8ῃ Μαΐου 1313 (1897).

1. Τὴν ὑπεράσπισιν τῶν ἀμυντικῶν ἑλληνικῶν θέσεων περὶ τοῦ Δομοκοῦ εἶχεν ἀναλάβει μία ταξιαρχία τῆς 11ης Μεραρχίας, τὸ ἀπόσπασμα Τερτίπη με τοὺς Γαριβαλδινούς ἐθελοντάς καὶ Φιλέλληνας καὶ ἄλλαι τινὲς μικρότερα μονάδες. Ἡ ταξιαρχία Μαστραπᾶ ἀνέλαβε τὴν ἄμυναν τῶν διαβάσεων τοῦ ὄρους Κασιδιάρη, ἑτέρα δὲ ταξιαρχία ὑπὸ τὸν Δημόπουλον ἐκρατήθη ὡς γενικὴ ἐφεδρεία. Τὴν 5ην Μαΐου ὁ ἐχθρὸς ἐπέτεθη, ἀλλὰ προσέκρουσεν εἰς σθεναρὰν ἀντίστασιν τοῦ κέντρου, ἐνῶ ὁ Τερτίπης, οἱ Γαριβαλδῖνοι, καὶ οἱ Φιλέλληνες ἐνεργήσαντες ἀντεπίθεσιν ἀπώθησαν τοὺς Τούρκους. Ὁ Γερμανὸς στρατηγὸς von der Goltz, μετέπειτα ὄργανωτὴς τοῦ τουρκικοῦ στρατοῦ, εἰς τὴν ἐκδοθεῖσαν ἐργασίαν του διὰ τὸν πόλεμον τοῦτον, ἐκθέτει ὅτι ἡ τουρκικὴ παράταξις ὑπέστη ἐκ παρεξηγήσεως κρίσιν σοβαρὰν καὶ πολλὰ τμήματα ἐγκατέλειψαν τὰς θέσεις των, ἀλλὰ τοῦτο δὲν ἐγένετο ἀντιληπτὸν ἀπὸ τὴν ἑλληνικὴν διοίκησιν, ὥστε νὰ τὸ ἐκμεταλλευθῆ προσηκόντως. Δυστυχῶς ἡ δεξιὰ παράταξις τῶν φιλιῶν δυνάμεων ὑπὸ τὸν συνταγματάρχην Μαστραπᾶν δὲν ἐξετέλεσε τὸ καθήκον της, κατὰ κοινὴν ὁμολογίαν, γενομένη ὑπαίτια τῆς ὑποχωρήσεως τοῦ ἑλληνικοῦ στρατοῦ εἰς τὴν στενωπὸν Ντερβέν-Φούρκας, ἐνθα καὶ ἐπρόλαβε τὴν διαρροὴν ἡ ὑπογραφεῖσα μεσολαβήσει τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων καὶ ἰδίως τῆς Ρωσίας ἀνακομή:

2. Τὰ λαβόντα μέρος εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις τῆς Θεσσαλίας καὶ τῆς Ἡπείρου ἑλληνικά στρατεύματα, εἶχον ἀπαρτίσθῃ ἐκ τῶν ἐξῆς μονάδων:

Α) Στρατὸς Θεσσαλίας

α) Ἐπιτελεῖον, Ἀρχιστράτηγος, διάδοχος Κωνσταντῖνος.

Ἀρχηγὸς τοῦ Ἐπιτελείου, συνταγματάρχης Σαπουντζάκης με ἐπιτελεῖς τὸν ἀντι-συνταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ Δροσινόν, τὸν ταγματάρχην τοῦ μηχανικοῦ Παπαδιαμαντόπουλον, τὸν λοχαγὸν τοῦ πυροβολικοῦ Χατζηπέτρον, τὸν ἀρχιεπιμελητὴν ἀντισυνταγματάρχην Γαλάνην καὶ τὸν ἀρχίατρον Διαμαντόπουλον.

β) 1η Μεραρχία, ὑποστράτηγος Μακρῆς.

1η ταξιαρχία, συνταγματάρχης Δημόπουλος με 2 συντάγματα πεζικοῦ, 2α ταξιαρχία,

Ἄριθμ. 12528

Καϊμακάμην Βεροίας

Ἀναχωροῦντος ἐντεῦθεν διὰ τῆς ἀδριανῆς ἀμαξοστοιχίας μεθ' ἐνὸς διερμη-
νέως τοῦ στρατιωτικοῦ ἀκολούθου τῆς ἐν Ρώμῃ πρεσβείας τῆς Ἀμερικανικῆς
Κυβερνήσεως λοχαγοῦ ὀνόματι Ζιώρτζ Μπέχσβαλ Σκρίμπουν, πρὸς μετά-
βασιν εἰς τὰ πεδία τῶν μαχῶν, ἵνα παρακολουθήσῃ τὰς ἐνεργείας τοῦ ἀυτο-
κρατορικοῦ στρατοῦ Ἐλασσῶνος, περὶ τῆς ὁποίας μεταβάσεώς του φιλικῇ
παρακλήσει τῆς πρεσβείας τῆς Ἀμερικῆς ἐγένετο καὶ σύστασις πρὸς τὴν Α. Ε.
τὸν στρατάρχη Ἐδχέμη πασᾶ, ἐφιστῶμεν τὴν προσοχὴν ὑμῶν ὅπως μεριμνή-
σητε διὰ τὰ τῆς ἀσφαλείας καὶ ἀνέσεως τοῦ ταξειδίου του, χορηγοῦντες αὐτῷ,
ὡς εἰς ὅμοιαις περιπτώσεσι γίνεται, συνοδείαν στρατιωτῶν τοῦ ἀυτοκρατορικοῦ
στρατοῦ καὶ χωροφυλάκων.

Τῆ 16ῃ Μαΐου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Πρὸς τὰ σταθμαρχεῖα Χωροφυλακῆς καὶ Ἀστυνομίας

Τῆ 16ῃ ἰδίου, ἀριθμ. καταχωρήσεως 232.

συνταγματάρχης Μαστραπᾶς με 2 συντάγματα πεζικοῦ. Ἐπίσης 3 εὐζωνικά τάγματα, 1
σύνταγμα πυροβολικοῦ, 1 σύνταγμα ἵππικοῦ καὶ 2 λόχοι μηχανικοῦ.

γ) 2α Μερραχία, συνταγματάρχης Μαυρομιχάλης.

3η ταξιαρχία, συνταγματάρχης Ἀντωνιάδης με 2 συντάγματα πεζικοῦ, 4η ταξιαρχία,
συνταγματάρχης Κακλαμάνος με 2 συντάγματα πεζικοῦ. Ἐπίσης 3 εὐζωνικά τάγματα, ἐν
ἐπὶ πλέον τάγμα πεζικοῦ ἐν σύνταγμα πυροβολικοῦ με μίαν ἐπὶ πλέον πυροβολαρχίαν, ἐν
σύνταγμα ἵππικοῦ καὶ 2 λόχοι μηχανικοῦ.

Σύνολον δυνάμεως: 42.256 ἄνδρες, 700 ἵππεῖς καὶ 96 πυροβόλα.

Β) Στρατὸς Ἡπείρου

α) Ἐπιτελεῖον, συνταγματάρχης Μάνος, ἐπιτελάρχης, συνταγματάρχης Νοταρᾶς.

1η ταξιαρχία, συνταγματάρχης Μπότσαρης με 2 συντάγματα πεζικοῦ καὶ 1 εὐζω-
νικὸν τάγμα.

2α ταξιαρχία, συνταγματάρχης Σέχος με 2 συντάγματα πεζικοῦ καὶ 2 τάγματα εὐζώνων.

Ἐπίσης 1 σύνταγμα πυροβολικοῦ, 1 σύνταγμα ἵππικοῦ, 1 τάγμα μηχανικοῦ.

Σύνολον δυνάμεως: 22.438 ἄνδρες, 240 ἵππεῖς καὶ 48 πυροβόλα.

Ὁ τουρκικὸς στρατὸς Θεσσαλίας ἀπετελεῖτο ἀπὸ 58.379 ἄνδρες πεζικοῦ, 1.560 ἵππεῖς
καὶ 156 πυροβόλα με 3.754 ἄνδρας τοῦ πυροβολικοῦ, τῆς δὲ Ἡπείρου ἀπὸ 27.730 πεζοῦς
καὶ πυροβολητᾶς καὶ 22 πυροβόλα πλὴν τῶν πυροβολείων τῶν παρὰ τὴν παραλίαν τῆς
Πρεβέζης ὀχυρώσεων. Αἱ λεπτομέρειαι αὐταὶ προέρχονται ἐκ τοῦ συγγράμματος τοῦ Γερ-
μανοῦ στρατηγοῦ Colmar βαρώνου von der Goltz ὑπὸ τὸν τίτλον «Der Thessalische
Krieg und die türkische Armee», μεταφρασθέντος εἰς τὴν ἑλληνικὴν καὶ δημοσιευθέν-
τος εἰς Ἀθήνας ἐν ἔτει 1899 ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταν-
τινίδου.

Ἀναφέρομεν ὅτι ἐξασφαλισθέντων τῷ εἰρημένῳ τῶν μέσων ταξειδίου του, ἀνεχώρησεν οὗτος σήμερον κατευθυνόμενος εἰς Λάρισα.

Ὁ ἀναπληρωτῆς τοῦ Ἀστυνομικοῦ Σταθμαρχείου.

Φυλαχθήτω

Τῇ 18ῃ ἰδίου (Τ. σφραγ. δυσανάγνωστος)

26

Ἀριθμ. 13577

Καϊμακάμην Βεροίας

Τῆς Ὑψηλῆς Πύλης παραγγελιάσης ἡμῖν, ὅπως εἰς τὸν ἀναχωροῦντα διὰ τῆς αὐριανῆς ἀμαξοστοιχίας πρὸς μετὰβασιν ἐκ νέου εἰς τὸν ἐν Ἐλασσῶνι αὐτοκρατορικὸν στρατόν, ἀναποκριτὴν τῆς ἐκ τῶν κύρους ἔχουσῶν ἐφημερίδων τῆς Βιέννης ἐφημερίδος «Fremdenblatt» κ. βαρῶνον Μπίντερ, ὕμνητὴν τῆς κραταιᾶς μας αὐτοκρατορίας, ἀπονεμηθῶσι τιμαί, ἐφιστῶμεν ἰδιαζόντως τὴν προσοχὴν ὑμῶν ἵνα κατὰ τὴν ἐκείσε ἄφιξίν του τύχη οὗτος καλῆς ὑποδοχῆς καταβαλλομένης πάσης προσπάθειας, ὅπως ἦ τὸ ταξειδίον του ἀσφαλές καὶ ἄνετον, χορηγομένης αὐτῷ συνοδείας ἐκ στρατιωτῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ χωροφυλάκων.

Τῇ 16ῃ Μαΐου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζά

Πρὸς τὸ Ἀστυνομικὸν Σταθμαρχεῖον καὶ τὴν Ὑπηρεσίαν διαβατηρίων, τῇ 17 τοῦ αὐτοῦ. Ἀριθμ. πρωτ. 240.

Ἀναφέρομεν ὅτι ὁ εἰρημένος, ἐξασφαλισθέντων τῶν μέσων τοῦ ταξειδίου του ἀνεχώρησεν σήμερον. Ἡ ὑπηρεσία διαβατηρίων Βεροίας. (Τ. Σ.) δυσανάγνωστος.

Νὰ φυλαχθῇ τῇ 18 τοῦ αὐτοῦ.

27

Ἀριθμ. 14910

Ἐπεῖγον. Καϊμακάμην Βεροίας

Τοῦ Σεβαστοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐξωτερικῶν παραγγείλαντος καὶ ἐντειλαμένου ἡμῖν, ὅπως εἰς τοὺς ἀφιχθέντας σήμερον εἰς Θεσσαλονικίαν καὶ ἀναχωροῦντας αἴριον σιδηροδρομικῶς διὰ Βέροιαν πρὸς μετὰβασιν εἰς Θεσσαλίαν κυρίους Ἑλλιοτ, δεῦτερον γραμματέα τῆς Ἀγγλικῆς πρεσβείας, Τριαντίσκη, τρίτον γραμματέα τῆς Ρωσικῆς πρεσβείας, καὶ Καρλότι, δεῦτερον γραμματέα τῆς Ἰταλικῆς πρεσβείας, παρασχεθῶσι ὑπὸ τῶν πολιτικῶν καὶ στρατιωτικῶν ὑπαλλήλων αἱ δυνατὰ διευκολύνσεις καὶ προσήκουσαι τιμαί,

ἐφιστῶμεν αὐστηρῶς καὶ τὴν προσοχὴν ὑμῶν, ὅπως κατὰ τὴν ἐκεῖσε ἄφιξιν αὐτῶν, ἐν συνεννοήσει μετὰ τῆς Αὐτοῦ Ἐξουχότητος τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ἀποστολῶν ἐπιβλέποντος φρονόρχου τῆς πόλεως, ὀρίσητε καὶ παραχορήγητε διὰ τὴν ἐπιβίβασιν αὐτῶν ἐπὶ τῶν ἐκεῖ ὑπαρχουσῶν τριῶν ἄμαξῶν καὶ μεριμνήσητε διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς μεταβάσεως καὶ τοῦ ταξειδίου αὐτῶν, χορηγοῦντες αὐτοῖς συνοδείαν στρατιωτῶν τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ καὶ χωροφυλάκων, πρὸς ἀσφαλῆ, εὐχερεῆ καὶ ἄνετον αὐτῶν μετάβασιν, πληροφορήσητε δὲ καὶ ἡμᾶς περὶ τοῦ τρόπου τῆς ἀφίξεως καὶ ἀναχωρήσεώς των.

Τῆ 30 Μαΐου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς τῆς Θεσσαλονίκης

Ριζά

Καίτοι ἀνέφερον πρὸς τὴν Σεβαστὴν Νομαρχίαν ὅτι δὲν ὑπάρχουσι ἄμαξαι, οὐχ ἦττον διὰ λόγους προνοίας παραπέμπομεν τὸ παρὸν πρὸς τὰς ὑπηρεσίας Χωροφυλακῆς καὶ Ἀστυνομίας, ἵνα μεταβαίνουσαι εἰς τὸν σιδηρὸν σταθμὸν παράσχωσι τοῖς προορηθεῖσι, ἐὰν ἀφικθῶσι, τὰς δυνατὰς διενκολύνσεις καὶ τὰς προσηκούσας τιμὰς.

Τῆ 30ῃ τοῦ αὐτοῦ. Ἀριθμ. πρωτ. 266

Τῆ 30ῃ Μαΐου 1313. Τηλεγραφικῶς τῆ 30 Μαΐου 1313 (1897)

Μετὰ τιμῆς ἀναφέρομεν ὅτι οἱ εἰρημένοι δὲν ἀφίχθησαν

Τῆ 31ῃ Μαΐου 1313

(Τ. Σ.) Διοικήσεις Χωροφυλακῆς Ὑποδιοικήσεως Βεροίας

Ἀπάντησις τῆ 31ῃ τοῦ αὐτοῦ. Ἐγγραφή τηλεγραφικῶς τῆ 31 τοῦ αὐτοῦ.

Καϊμακάμην Βεροίας

Ἐντολῆ τοῦ σεβαστοῦ Ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν, ἀνακοινοῦμεν ὑμῖν ὅτι ἡ αὐτοῦ Ἐξουχότης ὁ διοικητὴς τῶν ἑλληνικῶν συνόρων καὶ στρατάρχης τοῦ αὐτοκρατορικοῦ στρατοῦ Ἐδγέμ πασᾶς, διὰ τηλεγραφήματός του πρὸς τὸ Σεβαστὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐξωτερικῶν, ἐγνωστοποίησεν ὅτι ἡ ὑποχρέωσις τοῦ ἑλληνικοῦ στόλου ὅπως ἀποσυρθῆ ἔκ τῶν ὑδάτων τῶν ὀθωμανικῶν λιμένων, ὡς καὶ ἔκ τῶν τοιούτων τῶν καταληφθέντων ἐδαφῶν, ἡ ἐλευθερία τοῦ εἰσπλου καὶ ἔκπλου τῶν ὑπὸ ὀθωμανικὴν καὶ ξένην σημαίαν σκαφῶν εἰς τοὺς ὀθωμανικοὺς λιμένας, ὡς καὶ εἰς τοὺς πρὸς βορρᾶν τῆς διὰ τῆς ἀπὸ 22 Μαΐου 1313 ἀναχωρῆς καθορισθείσης γραμμῆς κειμένους τοιούτους, καὶ ἀπαλλαγὴ αὐτῶν πάσης νηοφίας, ἔτι δὲ καὶ ὅτι τὰ ἐμπορικὰ σκάφη ἀμφοτέρων τῶν ἐμπολέμων θὰ ὦσιν ἐλεύθερα νὰ ταξειδεύουν καὶ εἰσέρχονται εἰς τοὺς λιμένας ἀλλήλων, ὡς καὶ εἰς τὸν κόλπον τῆς Ἄρτης, ἐλευθέρου καθισταμένον καὶ τούτου

δι' ἀμφοτέρους τοὺς ἐμπολέμους, εἶναι ἐκ τῶν θεμάτων ἐφ' ὧν τελευταίως ἐπῆλθε συμφωνία μεταξὺ τῶν ἐντεταλμένων ἀμφοτέρων τῶν μερῶν, ὅπως ἰσχύσουν ὡς παράρτημα τοῦ πέμπτου ἄρθρου τῆς μετὰ τῶν Ἑλλήνων ἐντεταλμένων συναφθείσης ἐπὶ ἡμερομηνίαν 22 Μαΐου 1313 καὶ 3 Ἰουνίου 1313 ἀνακωχῆς.

Τῆ 28ῃ Μαΐου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Πρὸς τὴν γραμματείαν τῆ 29ῃ ἰδίου. Κατεχωρήθη 264.

29

Ἀριθμ. 37470

Καϊμακάμην Βεροίας

Ἐψηλῆ τηλεγραφικῆ ἐντολῆ τῆς Μεγάλης Βεζυρίας, καθιστῶμεν γνωστὸν ὑμῖν ὅτι ἡ μεταξὺ τοῦ Ὀθωμανικοῦ κράτους καὶ τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως συναφθεῖσα συνθήκη εἰρήνης ὑπεγράφη, ἐγένετο δὲ ἡ πράξις τῆς ἀμοιβαίας ἀνταλλαγῆς τῶν ἐπικυρωτικῶν ἐγγράφων. Ἐντυπία ἀντίγραφα ταύτης εὐρίσκονται ὑπὸ ἀποστολῆν ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῶν Ἐσωτερικῶν.

Τῆ 10ῃ Δεκεμβρίου 1313 (1897)

Ὁ βαλῆς Θεσσαλονίκης

Ριζὰ

Μετὰ γραφὴν πρὸς τὸ μονδριλίκι - φυλαχθήτω.

Τῆ 11 ἰδίου, ἀριθμ. καταχωρήσεως 492.

Ἐγγραφὴ εἰς μονδριλίκι. Τῆ 11 τοῦ αὐτοῦ. 363

I. K. ΒΑΣΔΡΑΒΕΛΛΗΣ

RÉSUMÉ

Dans cet article l'auteur publie vingt-neuf télégrammes inédits concernant la guerre malheureuse que la Grèce entreprit contre la Turquie en 1897. Les télégrammes publiés ont été empruntés aux archives turques de la ville macédonienne de Veria. Ces documents historiques présentent un intérêt particulier pour l'historien de la Grèce moderne. Ils permettent une étude meilleure de cette guerre

qui eut un résultat si pitoyable pour la Grèce, entraînée dans cette aventure par une mauvaise politique, sans y être préparée au point de vue militaire.

L'historien se demande comment il se trouva des hommes d'Etat pour prendre la responsabilité de cette guerre insensée, mais surtout comment le haut commandement militaire accepta de l'entreprendre.

Cependant, cette défaite mena après quelques années, en 1909, l'armée nationale à la révolte de Goudi; elle fut aussi la cause de l'éloignement des hommes d'Etat corrompus et incapables et de l'assainissement de l'administration de l'Etat.

120

Le 189

Le 189

وصول تومروسي

Transmis par

N° d'arrivee
دقته ساعت
h. m. du

دقته ساعت
h. m. du

ارسال
It expédic

Commencé à
شماره

مأورك امعاشي
Signature de l'employé

L'Etat n'accepte aucune responsabilité

مأورك امعاشي
Signature de l'employé

De Pour

اشارات مخصوصه	طريق	روز و شب	دقته	ساعت على تاريخ	عروب	عدد كلمات	على تومروسي
Indicateur non laité	Vous	Matin ou soir	Minutes	Heures	Group	Nombre de mots	N° de dépôt
						55	5452

فرد فريه دگمفامه

بونا به حاد حله دوله على عليمه ه حرمه به حريمه به قديمه مساسه بجاورده افقه
 منعه اولدني سا انة بولسا مساسه به نصنه و بونا ساسنه ك
 دوله عليه سهره لراره حلي و در معارنده مقي بونا هه مساسه
 و ممالك اشانه ده بولسا بونا فونسا مازنه احاره فونعه دوله
 انصا مسنده اولدني اجوره نصه مساسه به لراره سهره لراره براهمان
 عوده احمي انة ده ك سلطه به نصنه اسفا اولنده و مساسه
 بونا مقي ره عورته رحيمه فونسه اولدني نصه دلانده اشانه ده ك بونا
 فونسا موز و موز لراره نصه سحره عالمي و سا على اكلوره معامله الفتى
 دحله نظاره حله مساسه امعاشي ادنه بونا لراره
 امعاشي
 امعاشي

مدير بيمانه نقله ايمه نوزده بونا

نوسه ده 18/11/189

20/11/189